

Barne- og familiedepartementet

Postboks 8036 Dep

0030 OSLO

Politidirektoratet

Deres referanse:

21/3717

Vår referanse:

21/138318 - 41

Dato:

10.12.2021

Høringssvar - Endringer i gjeldsordningsloven og livsoppholdsforskriften**Innledning**

Politidirektoratet viser til Barne- og familiedepartementets høringsbrev av 11. oktober 2021. Høringsfristen er 10. januar 2022.

Politidirektoratet har forelagt høringen for samtlige politidistrikt. Politidirektoratet har mottatt innspill fra Agder politidistrikt, Finnmark politidistrikt, Innlandet politidistrikt, Møre og Romsdal politidistrikt, Nordland politidistrikt, Oslo politidistrikt, Sør-Vest politidistrikt, Sør-Øst politidistrikt, Troms politidistrikt, Trøndelag politidistrikt, Vest politidistrikt og Øst politidistrikt. Mottatte innspill følger vedlagt dette høringssvaret.

Høringen gjelder forslag til endringer i gjeldsordningsloven og i forskrift om livsopphold ved utleggstrekk og gjeldsordning. Endringenes formål er å bidra til en mer effektiv prosess samt en mer hensiktsmessig arbeidsdeling og samarbeid mellom NAV og namsmannen.

Endringene går ut på å fjerne kravet til egenforsøk i NAV, kun opprettholde det i helt enkle og oversiktlige saker. Det går ut på å oppheve to-årsregelen som følger av lovens §1-4 andre ledd bokstav a. Videre er det forslag om at NAV-kontoret eller namsmannen skal vurdere om de som har fått gjeldsordning har behov for råd og veiledning for å kunne gjennomføre gjeldsordning. Det er foreslått å fjerne to-års regelen som gjelder etter at gjeldsordningen er opphevet samt å gjøre behandlingen av endringssakene enklere og raskere. Namsmannen skal gis kompetanse til å håndtere endringssaker av mindre økonomisk betydning. Til slutt er det foreslått å øke barnetillegget ved å innføre en ungdomssats i forskriften om livsopphold.

POD har lagt stor vekt på innspillene fra politidistriktene, men i den grad POD har avvikende syn som skiller seg fra majoriteten av høringsinnspillene, vil dette kommenteres særskilt. Videre vil det utdypes der hvor BFD har bedt om særlige tilbakemeldinger, spesielt hva gjelder økonomiske og administrative konsekvenser for politiet.

Politidirektoratet

Kort oppsummert fra uttalelsen

POD vil først og fremst fremheve det positive i å søke å effektivisere prosessen knyttet til behandlingen av gjeldsordningssøknader. Det er gjort et grundig forarbeid over lengre tid, hvor involvering av en rekke aktører har vært betydelig. Det er flere av forslagene vi stiller oss udelte bak, men ser at det er flere av forslagene som utfordrer politiet hva gjelder det økonomiske og administrative. Vi er av den oppfatning at dette forslaget vil medføre økt ansvar for politiet sammenliknet med dagens situasjon. Det vil være behov for tilførsel av ressurser dersom dette ikke skal få negative konsekvenser for tjenesten. I det følgende vil vi forholde oss til systematikken i høringsnotatet.

Ad punkt 4 Vilkår for gjeldsordning

Departementet gir uttrykk for at dagens regel synes å bli praktisert på en for rigid måte og oppfattet som mer eller mindre bindende avslagsgrunner. De kommer med tre forslag til endring i lovverket og innspillene fra politidistriktene varierer i stor grad.

Når det gjelder Agder politidistrikt og Troms politidistrikt er de skeptiske til å endre dagens lovverk. Troms uttaler i sitt innspill side 2; *"Troms politidistrikt ber om at bestemmelsen om nylig stiftet gjeld beholdes. Det ønskes spesifisert tydelig både i forarbeider og retningslinjer hvilke nærmere tilfeller det likevel kan åpnes for gjeldsforhandling, til tross for at gjelden nylig er stiftet."*

Når det gjelder opphevelse av dagens vilkår om nylig stiftet gjeld de to siste årene og heller legge vurderingen til "støtende"-vurderingen, får dette forslaget støtte fra Vest politidistrikt og Finnmark politidistrikt. Finnmark støtter generelt en oppmykning av regelverket, mens Vest politidistrikt skriver følgende side 3; *"Vest PD mener at forslagets alternativ nr.1 vil være den beste løsningen. Med en slik endring fjernes et konkret skjæringspunkt for hva som skal anses som støtende og gjeldens alder, mengde og andel kan trekkes inn i en helhetsvurdering slik bestemmelsen ellers legger opp til. Samtidig videreføres formålet med regelen, som blant annet er å forhindre at det oppnås gjeldsordning med påfølgende sletting av gjeld kort tid etter for eksempel betydelige låneopptak, ved at det inntas i helhetsvurderingen."*

Trøndelag politidistrikt mener det vil hjelpe å redusere fra to til ett år i vurderingen. De fremhever i sitt innspill side 1; *"Mer skjønnsmessige regler vil bli mindre forutberegnelige for søker, og det vil være en risiko for at praksis utvikler seg ulikt."* Tilsvarende mener Oslo politidistrikt og Innlandet politidistrikt, men tillegger at det bør sammenholdes med forslag nr. 3 som bestemmer at man må legge større vekt på mengden snarere enn andelen stiftet gjeld. Oslo politidistrikt fremhever i sitt innspill side 1: *"Vi er enig med departementet i at en innføring av mer skjønnsmessige regler i forbindelse med vurdering av nystiftet gjeld, vil kunne medføre ulik praksis. For å sikre likebehandling, bør det derfor settes begrensninger i skjønnsutøvelsen. En inngående vurdering av omstendighetene rundt gjeldsstiftelsen vil være svært tidkrevende, og følgelig ikke bidra til en mer effektiv saksbehandling. Det bør derfor fremgå klart av forarbeider eller lov hvilke momenter og konkrete holdepunkter som skal vektlegges i vurderingen."*

Slik vi ser det kan en kombinasjon av forslag 2 og 3 være en hensiktsmessig løsning. Vi er for at man legger vekt på andel gjeld stiftet det siste året, som foreslått i forslag 2, og ikke utelukkende på andel gjeld stiftet de to siste år, slik praksisen er i dag."

Sør-Vest politidistrikt og Øst politidistrikt heller bare til forslag nr. 3. Øst politidistrikt skriver i sitt innspill side 2; " Vi mener at forslaget om å legge større vekt på mengden og mindre vekt på andelen nystiftet gjeld, best vil bidra til å redusere misbruk av ordningen og redusere tilfellene av tilfeldige og uheldige konsekvenser som dagens regel medfører. Dette vil for eksempel gjøre det vanskeligere å få gjeldsordning, når ny forbruksgjeld innenfor siste to år utgjør store beløp, men andelen ikke er høy fordi totalgjelden er høy."

POD viser til eget innspill referert i høringsnotatet pkt. 4.1.2, hvor det fremgikk følgende BFD skriver at når det gjelder forslaget om oppmykning av regelen om nylig stiftet gjeld, så vurderer de det dithen at forslaget ikke vil føre til at flere kvalifiserer for gjeldsordning. Endringen dreier seg kun om tidspunktet for når gjeldsordning kan åpnes. De aktuelle søkerne vil kvalifisere på et senere tidspunkt, slik at antallet søkere ikke vil påvirkes av forslaget. Det er PODs forståelse at intensjonen med ny lov er å sikre en raskere behandling av søknad om gjeldsordning. En endring av vilkår knyttet til tidspunkt for når gjelden ble stiftet vil innebære at søknad raskere sendes til namsmannen, og vi vil i en periode oppleve en markert økning i antall saker. Med tanke på dagens saksbehandlingstid og antall saker i restanse vil dette påvirke saksbehandlingstiden ytterligere i negativ retning.

Sett hen til alle de ulike innspillene POD har fått i denne anledningen, vil vår anbefaling være å opprettholde dagens ordlyd i gol, men samtidig gi mer utfyllende føringer i forarbeidene om typiske tilfeller som naturlig faller utenfor sett hen til de erfaringer man har gjort seg så langt. Da vil det ikke bli så stor økning i antall søknader som oppfyller vilkåret, samtidig som man legger opp til mindre grad av skjønnsutøvelse som kan medføre forskjellsbehandling. Dersom man skulle åpne helt opp og fjerne kravet om nylig stiftet gjeld, vil mye tale for en stor økning av søknader som vil forverre presset på namsmannens saksbehandlingstid. Dette vil undergrave intensjonen om en mer effektiv prosess.

Ad punkt 5 Forslag om å oppheve kravet om at Nav-kontoret skal bistå ved egenforsøk og ad punkt 9 Styrket veiledning og oppfølging av gjeldsordningsskyldnere

Egenforsøk

Departementet foreslår at gol §1-5 skal oppheves samt at gol §1-3 andre ledd skal endres for "enkle og oversiktlige saker" i tillegg til at tredje ledd oppheves. Videre bes det om at vi også vurderer om kravet til egenforsøk bør oppheves fullstendig, slik at skyldnere ikke avkreves egenforsøk i noen tilfeller.

Forslaget om opphevelse av egenforsøket gjennom å få bistand fra Nav-kontoret til å gjennomgå egen økonomi møter til dels motstand fra de ulike politidistriktene. I praksis viser de ulike innspillene at de færreste praktiserer dette kravet veldig strengt, men at hensynet bak veier tungt med tanke på skylderens vilje og evne til å kunne gå videre med en offentlig gjeldsordning.

Vest politidistrikt skriver i sitt innspill side 3:

Begrunnelsen for egenforsøket var et ønske om å unngå gjeldsordningssaker i tilfeller hvor skyldneren har mulighet til å komme frem til en løsning med kreditorene på egen hånd, og på denne måten begrense søknader til namsmannen. Oppheving av egenforsøk gjennom NAV vil kunne resultere i økt saksmengde hos namsmennene, ettersom NAVs funksjon har vært utsiling av saker før det når namsmannens bord. Når

tall fra NAV viser at egenforsøket i liten grad fører til utenrettslige ordninger og sakene i hovedsak havner hos namsmennene til slutt, har ikke kravet til egenforsøk gjennom NAV stor praktisk betydning og er heller ikke nødvendig for å ivareta formålet med gjeldsordningsloven.

Dersom kravet om egenforsøk gjennom NAV oppheves, vil det imidlertid ikke innebære en lemping av skyldners ansvar for medvirkning til sakens opplysning. Søker vil måtte innhente dokumenter og fremlegge de opplysninger som namsmannen krever for å behandle søknaden. I den grad søker har behov for bistand til dette, vil det være en klar forutsetning at denne oppgaven tilfaller NAV som tilbyder av økonomisk og sosialfaglig bistand. Dette vil bidra til en utsiling av saker før de oversendes namsmannen og at sakene som overføres til namsmannen vil være bedre dokumentert og oversiktlige, men søker vil slippe en trenering av prosessen gjennom et påkrevd egenforsøk som i de fleste tilfeller ikke fører frem.

Ved å beholde et krav om egenforsøk i gol. § 1-3 for de enkleste og mest oversiktlige sakene, vil skyldnere som har økonomiske og sosiale forutsetninger for å forhandle med kreditorene sine, ha en klar oppfordring til å forsøke utenrettslige ordninger fremfor å søke offentlig gjeldsordning. Vår erfaring er imidlertid at kreditorene stiller seg negative til forslag til utenrettslige ordninger som fremmes av skyldner selv.

I lys av overnevnte stiller Vest PD seg positiv til opphevelse av egenforsøk.

Dette innspillet gir i stor grad uttrykk for det de aller fleste distriktene mener, nemlig at kravet til egenforsøk kan oppheves, med unntak av for de enklere sakene. Det er kun Agder politidistrikt og Nordland politidistrikt som mener det bør bestå.

Politidirektoratet er kjent med at det ikke er kravet til egenforsøk som er bakgrunnen for at NAV-kontoret bistår skyldnere med å forberede søknader for namsmannen. Det er derimot NAV som har kompetanse til å vurdere hvilke tiltak som er aktuelle for den enkelte som ber om hjelp. Flere namsmenn gir tilbakemelding om at saker som er forberedt av NAV har god kvalitet. Videre erfarer flere namsmenn at de som søker om gjeldsordning før de har fått veiledning av NAV, sender mangelfulle søknader og veiledningsbiten for namsmannen blir dermed krevende. Videre melder enkelte namsmenn om en høy andel avslag på søknader som kommer direkte fra skyldner. For øvrig skriver BFD i sin veileder "For deg som kan ha behov for gjeldsordning" følgende; *Det beste er om du først kontakter hjemkommunen og fremlegger saken din for den kommunale gjeldsrådgiveren, men du kan også henvende deg direkte til namsmannen. Fordelen med å starte i kommunen er at du da vil få vurdert om andre tiltak enn gjeldsordning kan være til hjelp i din situasjon. Kanskje kan problemene løses uten bruk av gjeldsordningsloven? Kanskje du har økonomiske rettigheter du ikke var klar over?*

Dette illustrerer kjernen i PODs argumentasjon for hvorfor ansvaret for de sosialfaglige vurderinger knyttet til søknad og oppfølging av gjeldsordning bør være forbeholdt NAV. Etter vår oppfatning vil forslaget medføre en utvidelse av namsmannens oppgaver da det vil trenge kompetanse på rettigheter og muligheter skyldner har ut over selve gjeldsordningen. Dersom namsmannen mottar søknad om gjeldsordning direkte fra skyldner og denne avslås, vil ikke bruker være i dialog med NAV som er den etaten med best kompetanse på individuell veiledning. Bruker kan i slike tilfeller gå glipp av informasjon om sine rettigheter. Erfaringsmessig er det ofte bakenforliggende årsaker til at skyldner mister kontroll over egen

økonomi og NAV vil være den beste til å kunne yte veiledning knyttet til de behov skyldner har.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for gjeldsordning var 186 dager i november 2021. Det er nærliggende å anta at namsmennene må bruke mere ressurser på generell veiledning i forhold til søknad om gjeldsordning ved opphevelse av egenforsøk. Videre vil det være mere arbeid forbundet med å etterspørre nødvendig dokumentasjon fra skyldner ved ufullstendig søknad. Dette vil gå på bekostning av saksbehandlingstid dersom det skal løses innenfor nåværende ramme. Vi kan ikke se at dette er i tråd med intensjonen til BFD om en mer effektiv prosess for skyldner.

Det fremgår av notatet at det kun åpnes for gjeldsforhandlinger i noe over halvparten av mottatte søknader, og det er da det vesentlige arbeidet starter opp. Politidirektoratet, i likhet med politidistriktene, mener dette er en uriktig fremstilling. Namsmannen må innhente betydelig med dokumentasjon fra skyldner og kreditorer før det kan tas stilling til om det skal åpnes gjeldsforhandlinger for skyldner. Hovedvilkåret for å få åpnet for gjeldsforhandlinger, er at skyldner må være varig ute av stand til å oppfylle sine forpliktelser, jf. gol. §1-3 annet ledd. Varighetsvilkåret må vurderes konkret i hver enkelt sak. For å kunne vurdere om vilkårene i gjeldsordningsloven er oppfylt må som nevnt namsmannen innhente alle relevante opplysninger. Prosessen med å innhente nødvendige opplysninger og vurderinger av om vilkår for gjeldsordning er til stede er en arbeidskrevende prosess.

Flere innspill fra politidistriktene påpeker at det synes å være en misforståelse mht når dokumentasjonen må foreligge, ref. innspill på side 3 fra Sør-Øst politidistrikt:

Det skrives på side 32 i høringsnotatet at egenforsøket vil legge beslag på svært mye ressurser i NAV da gjeldsrådgiver må fremskaffe oversikt over gjelden ved gjennomgang av postsendinger, ved kontakt med en rekke inkassoforetak og offentlige oppkrevere, gjeldsinformasjonsforetak, privatpersoner etc. Videre sier man at namsmannen derimot enkelt kan fremskaffe gjeldsoversikt ved kunngjøring i Lysingsbladet. Distriktet stiller seg undrende til denne uttalelsen. Kunngjøringen i Lysingsbladet vil først skje ved åpning av gjeldsforhandlinger. Før beslutning om åpning fattes skal namsmannen vurdere om skyldner fyller vilkårene i gol §§1-2 til 1-4- Sør-Øst politidistrikt kan ikke forstå hvordan denne vurderingen kan foretas dersom man ikke har oversikt over kreditorene. Namsmannen har en stor jobb med å kartlegge hvilke kreditorer skyldner faktisk har, da disse opplysninger ofte er svært mangelfulle fra skyldners side. Ved å sende skyldnere som ikke har oversikt over sin økonomi direkte til namsmannen og ikke via NAV, vil namsmannen få betydelig merarbeid med å kartlegge skyldners situasjon, noe som igjen vil påvirke saksbehandlingstiden hos namsmannen.

Det er Politidirektoratets oppfatning at all nødvendig dokumentasjon må foreligge før man kan ta stilling til hvorvidt man kvalifiserer til åpning av gjeldsforhandlinger eller ikke.

Politidirektoratet vil, på bakgrunn av de ovennevnte hensyn, ikke støtte forslaget om å oppheve egenforsøket. Det vil være vanskelig å skille mellom de vanskelige og de enklere sakene, og POD finner at formålet med loven og hensynet til å få en oversikt over skyldners helhetlige situasjon må veie tyngre. Dersom man legger til rette for enklere tilgang til å få oversikt over skyldners krav, vil departementets syn på at dette er en tidkrevende prosess også veie mindre.

Styrket veiledning og oppfølging

Departementet ber om tilbakemelding på to alternativer, som i all hovedsak går ut på hvorvidt det er namsmannen som skal ha det største ansvaret for å innhente informasjon og veilede søker (alternativ 1) eller om det er Nav-kontoret som skal søke å avdekke om søker trenger oppfølging under gjeldsordningen (alternativ 2).

I all hovedsak viser innspillene fra politidistriktene at det er alternativ 2 som synes å være det å foretrekke. Når det gjelder innspill fra Oslo politidistrikt, fremgår det av innspillet side 4 at;
Namsfogden i Oslo, Asker og Bærum er positive til at det tilbys økonomisk og sosialfaglig oppfølging under gjeldsordningsperioden.

Det er ikke hensiktsmessig å gi namsmannen myndighet til å kunne sette økonomisk rådgiving som vilkår for åpning for gjeldsforhandlinger. En slik ordning vil antakeligvis gå utover effektiviteten i namsmannens saksbehandling, da det vil innebære at det må gjøres inngående og tidkrevende vurderinger av om skyldner har behov for slik rådgiving før det er tilrådelig å åpne for gjeldsforhandlinger. Vi antar at NAV har bedre faglige forutsetninger for å bedømme dette, og at tilbudet om slik rådgiving kan utsettes til etter at man vet om gjeldsordningen blir vedtatt/stadfestet. Bestemmelsen vil også kunne bli utfordrende å anvende i praksis, da det kan oppstå spørsmål om hvilke tiltak skyldner skal ha gjennomført, og som kan anses som tilstrekkelig for å avgjøre om vilkåret for å åpne for gjeldsforhandlinger er oppfylt.

Vi mener at den beste løsningen vil være alternativ 2, hvor namsmannen skal varsle NAV om alle inngåtte avtaler. Slik vi ser det vil derfor tidspunktet for når den nødvendige veiledning hos NAV skal tilbys, måtte være når det er klart at skyldner har oppnådd en løsning. For vår del ser vi ikke at det vil medføre noe særlig ekstraarbeid å varsle NAV om inngåtte avtaler som en del av våre rutiner.

Vi er enig med departementet i at NAV-kontorenes veiledningsansvar overfor personer som trenger sosialfaglig oppfølging for å gjennomføre en gjeldsordning, eller i forbindelse med endringer av en gjeldsordning, blir presisert i loven. Namsmannens veiledningsplikt bør også presiseres. Vi mener at plikten bør gjelde under behandlingen av søknaden, i gjeldsordningsperioden, samt i alle typer endringssaker. Når det gjelder NAVs oppfølging under gjeldsordningsperioden, vil det som departementet påpeker, være namsmannens oppgave å veilede i rettslige spørsmål.

De fleste innspillene gir uttrykk for stor bekymring mht ressurser, og når det kommer til innspill fra Vest politidistrikt fremgår det tydelig på side 6; " Vest PD anser tilbudet om oppfølging av skyldner i gjeldsordningsperioden som en problemstilling som gjelder ressurser og kapasitet, da den etaten som får ansvar for oppfølging vil ha behov for mer ressurser for å kunne styrke kapasiteten til gjennomføring av oppfølging. Vi mener at oppfølging av skyldnere i en gjeldsordning burde legges til NAV da oppgaven er bedre i tråd med de hjelpetilbud NAV tilbyr, mens namsmannens ressurser bør benyttes til å behandle og få i stand gjeldsordninger for flest mulig. Uavhengig av hvor ansvaret for oppfølging plasseres, må det følge med økte ressurser.

Et annet viktig moment er den endringen som har vært over mange år med hensyn til hvilke utfordringer en del av søkerne står i på søketidspunktet. Det er ofte et komplekst bilde med

rus, ulike helseutfordringer, lånefinansiert forbruk, lav inntekt som gjør at en kan stille spørsmål ved viktigheten av at namsmannen skal være en objektiv part. Det vises i den forbindelse til innspill fra Nordland politidistrikt, innspillet side 4; *At veiledning og oppfølging av skyldnere med gjeldsordning settes på dagsorden er positivt og helt nødvendig – Dette underbygges av forskningen som er presentert i høringsnotatet. Hvor ansvaret for oppfølgingen skal plasseres er imidlertid et sentralt spørsmål for namsmyndigheten. Namsfogden i Nordland vil føye seg til Politidirektoratets innspill. Namsmannen har ikke kompetanse til å gi sosialfaglig oppfølging. Namsmannen er en nøytral part i forhandlingene mellom skyldner og kreditor, og bør vedbli det.*

Politidirektoratets utgangspunkt er at brukere med økonomiske problemer må ha NAV som et naturlig utgangspunkt for å søke hjelp. En gjennomgang hos NAV vil kartlegge hvorvidt det er aktuelt for bruker å søke gjeldsordning eller ikke, alternativt finne andre muligheter for bruker. Sosialtjenesteloven har bl.a. som formål å bedre levekårene for vanskeligstilte og bidra til sosial trygghet. Loven skal bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud. Videre skal loven bidra til likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer. Søkere av gjeldsordning har ofte sammensatte utfordringer, og trenger hjelp til mer enn kun en gjeldsordning. For å sikre at bruker får et helhetlig tilbud om hjelp – herunder bistand til å søke om gjeldsordning hvis vedkommende er antatt kvalifisert – er det vår vurdering at NAV fortsatt må ha en aktiv rolle og være et naturlig første kontaktpunkt for borgere som trenger hjelp.

Politidirektoratet bemerker at namsmannen skal få saken tilstrekkelig opplyst og gi partene nødvendig veiledning. En viktig del av dette er å få skyldner til å være innforstått med de rettigheter og plikter som følger av gjeldsordningsloven og konsekvensene av å bryte disse. Ansatte hos namsmannen har kompetanse til å vurdere de juridiske spørsmålene knyttet til om kravene i gjeldsordningsloven er oppfylt.

Hvorvidt skyldner har behov for ytterligere sosialfaglig oppfølging faller utenfor den kompetanse namsmannen har i dag. Dersom namsmannen blir pålagt denne oppgaven vil det medføre en utvidelse av politiets ansvar samt at det må utarbeides prosessbeskrivelser som sikrer en ensartet vurdering og IKT-støtte som sikrer notoritet. Videre må det etableres prosessbeskrivelser for å ivareta GDPR da det er naturlig å anta at et spørreskjema som skissert vil inneholde spørsmål av personsensitiv karakter. Det vil også være naturlig at BFD omtaler konsekvenser av en feilaktig vurdering fra namsmannens side dersom namsmannen feilaktig har konkludert med at skyldner ikke har behov for oppfølging fra NAV gjennom gjeldsordningsperioden.

BFD mener namsmannens vurdering i forhold til oppfølging er en enkel vurdering, og at dersom namsmannen antar det kan være behov for oppfølging, så skal denne opplyse skyldneren om NAV-kontorets tilbud. Politidirektoratet er usikker på hvilken effekt det vil ha å opplyse skyldnere, etter en enkel skjematisk kartlegging, om at vedkommende kan ta kontakt med NAV hvis de har behov for økonomisk rådgivning/veiledning. Vi har ingen motforestilling om at namsmannen, som del av sin rutine, informerer alle skyldnere om at vedkommende kan få bistand av NAV i forbindelse med gjennomføring av gjeldsordning. Vi kan derimot ikke se det som ønskelig at namsmannen skal tillegges en rolle hvor det gjøres en vurdering av hvorvidt skyldner har behov for veiledning eller ikke. Merk at dersom det settes som vilkår for å åpne gjeldsforhandlinger at skyldner oppfyller namsmannens pålegg om å søke økonomisk rådgivning hos NAV vil det i mange tilfeller innebære at saksbehandlingstiden forlenges og skyldner er avhengig av at NAV har kapasitet til å gi rask hjelp og videre oppfølging.

Dersom namsmannen pålegges å kartlegge om skyldner har behov for ytterligere oppfølging innenfor gjeldende ramme, vil dette gå på bekostning av saksbehandlingstiden. Vi kan ikke se at forslaget understøtter målet om en mer effektiv prosess.

Politidirektoratet støtter med dette forslaget om i enda større grad lovfeste hva som ligger til den veiledningsplikten som namsmannen har. Det fremstår imidlertid enda mer klart at NAV må fortsette å gi skyldner den nødvendige økonomiske og sosialfaglige oppfølgingen, slik at man kan se hele skyldners situasjon under ett og med dette sette vedkommende bedre i stand til å kunne følge opp en gjeldsordningsavtale.

Ad punkt 6 Kunngjøring og anmeldelse av krav, preklusivitet

Departementet foreslår at krav fra profesjonelle aktører som ikke meldes inn i tide, skal falle bort som følge av dette. Det fremmes forslag om unntak for grovt forsett fra skyldners side mht å informere om kjent gjeld, i tillegg til panthavere som har pant i formuesgoder som skyldner skal beholde. De ber også om uttalelse på hvorvidt preklusivitet også skal gjelde for offentlige aktører.

Ved gjennomgang av alle innspillene som er kommet, er det få politidistrikter som ikke ønsker forslaget velkommen. Det synes å være ulike hovedoppfatninger av hvorfor krav etteranmeldes og i hvor stor grad det skjer, men hos de aller fleste synes det å være uteglemte krav. Det er kun Agder som stiller seg skeptisk til om dette vil ha noen effekt, se deres innspill side 4; *Departementets forslag til nytt 3. ledd i gol § 3-2 for å effektivisere namsmannens arbeid med gjeldsordningssakene, antas å ville ha liten effekt. Dette da unntakene for preklusiviteten vil bli for mange, både med tanke på hvilke aktører som vil være omfattet og den skjønsmessige vurderingen av skyldners forsett/uaktsomhet ved manglende opplysning. Namsmannens erfaring er at størstedelen av uteglemte krav gjelder ubetalte regninger som på tidspunkt for gjeldsordning ikke er overdratt til profesjonelle inkassovirksomheter.*

Det er imidlertid noen som reiser noen aktuelle problemstillinger, deriblant Oslo politidistrikt side 2 og 3;

Krav til offentlige kreditorer og oppkrevdere bør også omfattes av en preklusiv frist. Vi kan ikke se noen grunn til at disse bør unntas. Slike kreditorer kan enkelt etablere rutiner og prosedyrer for å overvåke kunngjøringer i Brønnøysundregistrenes elektroniske kunngjøringspublikasjon, for slik å rettidig melde sine krav i forhandlingsperioden.

Vi er ikke enig i at krav som bortfaller ved preklusivitet, likevel ikke skal anses for bortfalt hvis gjeldsordningen senere oppheves. Et finansforetak eller inkassoforetak som ikke har overholdt fristen for å melde krav og derfor ikke har vært en del av gjeldsordningsavtalen, bør etter vårt synspunkt heller ikke ha de samme rettigheter som de kreditorer som har vært omfattet av avtalen. Et forhold som kan bli problematisk hvis slike krav likevel ikke skal anses bortfalt, vil være hvordan kreditorer som har måttet avskrive kravene sine fordi de er innmeldt etter fristen, skal kunne fange opp at en gjeldsordning senere oppheves.

Det bør fremgå klart av loven hvilken frist som skal gjelde for å melde krav i ordningen. Kausjonisters interesser synes ikke tilstrekkelig sikret i det forslaget departementet har fremsatt. Slik vi ser det bør unntaket fra bestemmelsen om preklusivitet også omfatte

kausjonssikrede fordringer og ikke utelukkende pantesikrede fordringer, jf. det som er foreslått i gol. § 3-2 tredje ledd bokstav b.

Politidirektoratet støtter innspillene og finner også at majoriteten av politidistriktene mener at det ikke bør være noe annerledes for offentlige aktører mht å være i stand til å fange opp kunngjøring i Lysingsbladet. Det følger av bl.a. Oslos uttalelse, se overfor, samt for Vest politidistrikt side 4; *For at regelen skal bli så effektiv som mulig, er det en forutsetning at den omfatter samtlige kreditorer som det kan forventes at følger med på utlysinger og melder inn krav. Vest PD ser ingen åpenbare grunner til at offentlige kreditorer og innkrevere ikke skal omfattes.*

Politidirektoratet støtter forslaget om å innføre preklusivitet for profesjonelle kreditorer. Det vil lette noe på namsmannens arbeidsbelastning med endringssaker, særlig i de distriktene hvor de opplever at denne typen krav er stor årsak til at endringer inntreffer. Dette gjelder ikke alle distrikter, da noen melder om at de utgjør en ubetydelig andel sammenliknet med andre endringsårsaker. Namsmannen vil fremdeles måtte behandle en god del endringssaker. Det er særdeles viktig at det blir klare og tydelige regler på hvilke krav som omfattes av preklusivitet og ikke minst hvilke regler som skal gjelde dersom det klages over namsmannens beslutning om hvorvidt kravet er omfattet eller ikke. Hvordan dette skal håndteres er en viktig side ved dette forslaget til endring, da det kan komme til å generere ekstra tidsbruk knyttet til klagebehandling særlig såfremt det er tvil om hvilke regler som gjelder.

Ad punkt 7 Gjeldsordning mer enn én gang

Departementet ber om at vi vurderer forslag om at tidligere gjeldsordning gjøres til ett av flere relevante momenter i støttevurderingen, alternativt at vurderingen av om det foreligger "særlige forhold" som tilsier en ny gjeldsordning mykes opp ved hjelp av presiseringer.

Majoriteten av politidistriktene ønsker en oppmykning på området, med unntak av Innlandet politidistrikt, Troms politidistrikt og Agder politidistrikt. Førstnevnte mener i sitt innspill side 2 at *Det gis snevre muligheter i dag, og vi tenker det er tilstrekkelig* Videre sier de; *"Hvis det skal mykes opp, støttes det alternative forslaget, altså presisere "særlige forhold" med sikte på å myke opp praksis.."*

Når det kommer til Troms politidistrikt, fremheves det følgende i deres innspill side 3; *Etter vårt skjønn vil det være ønskelig å beholde dagens bestemmelse, men at lovgiver heller spesifiserer tydelig hvordan bestemmelsen kan og skal tolkes i de ulike tilfeller.*

Agder politidistrikt går litt lenger i å begrunne sitt standpunkt i innspillet sitt side 4; *Vi mener at nåværende bestemmelse i gol § 1-4 3. ledd fungerer etter hensikten. Av hensyn til den alminnelige betalingsmoral, kreditorene og tilliten til gjeldsordningsinstituttet bør muligheten for å få gjeldsordning mer enn en gang innskrenkes til de tilfellene hvor skyldner ikke er å laste for at gjeldsordningen gikk tapt/ble opphevet eller hvor vedkommende etter gjennomført gjeldsordning uforskyldt er kommet opp i nye økonomiske vanskeligheter.*

Det antas at en endring i retning av at det skal bli enklere å få gjeldsordning for 2. gang, vil gi merarbeid for namsmannen i det slike søknader vil øke i antall. Det bør også vektlegges at en oppmykning antakelig vil kunne gjøre noe med skyldners motivasjon til å overholde en vedtatt gjeldsordning dersom det blir en utbredt holdning at det bare er å søke på nytt.

Formålet med gjeldsordningen er at skyldner skal få en ny, økonomisk start samtidig som han/hun forplikter seg til å gjøre opp sitt utestående så langt råd er. Dette mener vi også må innebære en plikt for skyldner til å sørge for at gjeldsordningen har en viss læringseffekt både under og etter gjeldsordningen.

Når det kommer til de øvrige politidistriktene, så er det en marginal overvekt for forslaget som er omtalt som forslag 1, mao at tidligere gjeldsordning gjøres til ett av flere relevante momenter i støtendevurdering. Utgangspunktet om at en gjeldsordning bare skal oppnås en gang vil dermed kunne fravikes i noe større utstrekning. Øst politidistrikt skriver følgende i sitt innspill side 2; *Vi deler departementets vurderinger knyttet til å anse tidligere gjeldsordninger som en del av støtendevurderingen. Det bør imidlertid fremgå tydeligere hvilke momenter som skal vektlegges i vurderingen. Vi anser også en oppmykning av vurderingen «særlige forhold» som et greit alternativ, men også her bør det presiseres hvilke momenter som skal inngå i vurderingen. Uavhengig av hvilket alternativ som velges, mener vi at kravet til «særlige forhold» bør beholdes.*

Vi opplever nå skyldnere som søker om gjeldsordning for tredje gang, og ber derfor departementet presisere om det skal være mulig å oppnå gjeldsordning mer enn to ganger. Vi anbefaler videre at det opprettes karanteneregler der skyldner har oppnådd gjeldsordning tidligere og særlig der hvor tidligere gjeldsordning er opphevet. Dette vil gjøre det enklere for namsmannen å praktisere regelverket og vil gi en mer enhetlig rettspraksis.

Vest politidistrikt skriver i sitt innspill side 4 at Vest PD mener at en regel som skissert i forslag 1 vil være den mest hensiktsmessige dersom målet er å myke opp den eksisterende praksisen. Etter nåværende praksis er hovedregelen at skyldner ikke skal få gjeldsordning flere ganger, og det må vises til tungtveiende grunner for å kunne passere en streng unntaksregel. Ved å innføre tidligere oppnådd gjeldsordning som et moment i en helhetsvurdering av hvorvidt det er støtende å åpne for gjeldsforhandlinger, vil ikke skyldner starte i tung motbakke. Man snur på denne måten vurderingen som gjøres, slik at det er avslaget som må begrunnes og ikke åpning av gjeldsforhandlinger slik som dagens praksis tilsier. Det er Vest PDs oppfatning at en slik vurdering vil være bedre i tråd med gjeldsordningslovens formål.

Oslo politidistrikt skriver i sitt innspill side 3; *Dersom endringen skal virke effektiviserende på saksbehandlingen, mener vi at den beste løsningen er at spørsmålet om gjeldsordning mer enn én gang, blir en del av den generelle støtende-vurderingen. Videre sier de; Det er viktig at det i lov eller forarbeider fremgår hvilke konkrete holdepunkter det skal legges vekt på i denne vurderingen. For eksempel slik som tiden som er gått siden siste gjeldsordning, utsikter til fremtidig dekning av gjelden, skyldners alder og helsesituasjon mv. Disse holdepunkter og momenter, må i tillegg være brede nok til å omfatte et mangfold av situasjoner og behov, samt kunne stå seg godt over tid.*

De politidistriktene som heller til alternativ til forslag 1, mao å opprettholde "særlige forhold" som i større grad er presisert mht hva som ligger i dette, er mest opptatt av å ha et regelverk som i størst mulig grad fører til likere praksis blant namsmennene og ikke minst mer ensartet rettspraksis. Sør-Øst politidistrikt fremhever i sitt innspill side 4 at *Vi mener at alternativet til forslag 1 hvor man skal gå særlig inn på hva som skal regnes som et særegent forhold er det beste. Det bør gis føringer på "hva som skal til", både når det gjelder tidsaspekt, sykdom og andre forhold. Rettspraksis spriker på området både i lagmannsrettene og tingrettene og det er i dag vanskelig for namsmannen å få klare retningslinjer.*

Politidirektoratet er opptatt av bakgrunnen for endringer i gjeldsordningsloven, som blant annet er et ønske om at flere skal klare å gjennomføre en gjeldsordning samt håndtere økonomien etter fullført gjeldsordning. En konsekvens av dette forslaget kan være lav grad av læring for skyldner når det gjelder å ivareta egen økonomi. Lav læringsgrad vil øke sannsynligheten for at gjeldsproblemer oppstår på ny. Dersom det gjøres endringer knyttet til tidspunktet for når gjelden har oppstått, vil en skyldner som har hatt gjeldsordning en gang, relativt raskt kunne opparbeide ny gjeld og søke om 2.gangs gjeldsordning. Dette betyr igjen mere arbeid for namsmannen, også sett hen til forslaget om at egenforsøk skal fjernes. Selv om vilkårene for 2.gangs gjeldsordning ikke er til stede, vil namsmannen likevel realitetsbehandle en antatt økende mengde søknader. En ser imidlertid behov for å tette det gapet som praksis i dag fører til, slik at det synes fornuftig å innføre forslag nr. 1 slik majoriteten av politidistriktene går inn for.

Politidirektoratet støtter dermed departementets forslag nr. 1. Dette vil med stor grad av sikkerhet føre til en økning av antall saker og dermed medføre merarbeid hos namsmannen. Dette vil vi komme tilbake til under administrative og økonomiske konsekvenser.

Ad punkt 8 Digitalisering

Departementet foreslår en lovendring som åpner for at det kan etableres en digital søknadsprosess med adgang til elektronisk levering av søknad. De foreslår også å presisere at en skriftlig erklæring etter gol §2-1 tredje ledd kan avgis elektronisk.

Det er felles oppfatning av alle ovennevnte innspill at alle former for utvikling av digitale løsninger ønskes velkommen. Det er behov for å få digitale løsninger som kan muliggjøre digital kommunikasjon og mer effektiv oppgaveløsning.

Sør-Øst PD fremhever i sitt innspill side 5 følgende: *Svært mange av avgjørelsene som skal tas i saksbehandlingen av gjeldsordningssaker er skjønnsmessige vurderinger. Dette høringsnotatet legger opp til å føre ytterligere skjønnsmessige vurderinger inn i loven. Skjønnsmessige vurderinger lar seg vanskelig digitalisere, og mulighetene for effektiv digitalisering av saksbehandlingen svekkes.* Det er flere av innspillene som uttrykker bekymring knyttet til økt bruk av skjønnsmessige vurderinger og politidirektoratet ber BFD gjøre nøye vurderinger knyttet til faren for manglende muligheter for digitalisering samt økt grad av ulik praksis hos den enkelte namsmann. Viktigheten av klare føringer i forarbeider fremheves sterkt.

Vest politidistrikt fremhever i sitt innspill side 4; *Digitalisering av søknadsprosessen i gjeldsordningssaker og digital kunngjøring av åpning av gjeldsforhandlinger vil etter høringsinstansens vurdering bidra til en mer tilgjengelig, lettvin og effektiv prosess.* De tar til orde for en publikumsportal og skriver om denne på side 5; *En slik portal som nevnt overfor vil i seg selv gi en stor effektiviseringsgevinst, men dette bør også følges opp av et nytt saksbehandlingssystem for sivil rettspleie som kan motta kommunikasjonen fra publikumsportalen via sikker digital kommunikasjon.* Vest PD tiltrer for øvrig departementets forslag til en digital søknadsprosess samt digital kunngjøring i Brønnøysundregistrenes elektroniske kunngjøringspublikasjon slik det formuleres i endringsforslaget.

Fra Oslo politidistrikt fremheves følgende på side 4; *I Sverige har man sett at antall søknader om gjeldsordning til Kronofogden har økt betydelig etter at det ble lagt til rette for at søkerne kunne fremsette søknad digitalt. Fra 2019 til 2020 økte antall søknader om gjeldsordning med*

over 50 prosent og over halvparten av søknadene Kronofogden mottok i 2020, var fremsatt digitalt. Det er følgelig svært viktig at digitaliseringen av søknadsprosessen følges opp med ressurser til å behandle det antall saker som innkommer.

Troms politidistrikt er positive til digitale løsninger og anser det som en dyd av nødvendighet. De skriver følgende i sitt innspill side 4; *I hvor stor grad digitale løsninger vil lette arbeidsmengden til namsmannen vet vi ikke ennå. Dette avhenger av løsningene og når de kommer. Erfaringen etter "digitalisering av namsmannen" på andre fagområder er at selv om digitaliseringsprosjekter starter opp ett år, vil helheten av en potensiell gevinstrealisering først synliggjøres flere år frem i tid. Ofte fordi digitalisering skjer gjennom flere mindre leveranser over tid. Vi ber derfor om at erfaringen medtas i den videre vurdering av kostnader og gevinster. I forlengelsen av dette foreslås at det ved innføringen av digitale løsninger utformes et bedre styrings- og statistikkverktøy, for å skape en reell kontroll på portefølje og lettere kunne ta ned saksbehandlingstid.*

Politidirektoratet støtter for øvrig oppunder departementets forslag, men understreker at det må være forholdsmessighet mellom økt saksmengde som følge av digital søkeprosess og namsmannens tilgang til bedre digitale saksbehandlingsløsninger som f.eks. informasjonsinnhenting av kravsanmeldelser, jf. høringsnotatet pkt. 8.3.

Ad punkt 10 Livsopphold og utbetaling til kreditorene

Departementet kommer ikke med noen konkrete lovforslag, men ber om våre syn på forskjellige problemstillinger det er redegjort for nedenfor.

Ungdomssats/livsoppholdets størrelse

Departementet ønsker tilbakemelding på hvorvidt livsoppholdssatser og barnetillegg er på riktig nivå, og om det bør opprettes en fjerde aldersklasse for barn.

Det er felles oppfatning i samtlige innspill at livsoppholdet synes å være noe lite, i tillegg til at det er positivt at det legges inn en 4. ungdomssats i forskrift om livsopphold. Etter at livsoppholdet ble redusert for en tid tilbake, er det langt færre som har noe til fordeling til kreditorene. En bedre tilpasset livsoppholdssats vil også medføre færre endringssaker underveis i gjeldsordningene.

Politidirektoratet støtter departementets forslag.

Sparing av mindre beløp

Departementet ønsker tilbakemelding på hvorvidt det bør åpnes for avsetning til sparing av et mindre beløp, eks. kr 500 per måned for å møte uforutsette utgifter under gjeldsordning, og eventuelt hvordan denne avsetningen skal skje i praksis.

Det er litt ulike oppfatninger i distriktene om hvorvidt det er fornuftig å åpne for sparing, men flertallet er negative til dette av litt ulike årsaker.

Oslo politidistrikt skriver følgende i sitt innspill side 5; *Når det gjelder forslaget om å innføre en mulighet for sparing i gjeldsordningsperioden, er dette for så vidt et rimelig forslag, og enkelte skyldnere vil nok kunne dra nytte av en slik fleksibilitet. Namsmannen antar at mange skyldnere vil ha utfordringer med å spare på en langsiktig måte. Vi frykter at midlene som avsettes til sparing, vil bli anvendt til å dekke helt ordinære utgifter som forutsettes dekket av*

livsoppholdet. Dette på bekostning av uforutsette større eller mindre utgifter, som løsningen er ment å gjelde for. Namsmannen har ikke kapasitet til å forvalte de oppsparte midler dersom skyldnerne ikke selv klarer å håndtere sparingen. Vi er av den oppfatning at innvilgelse av betalingsfrie måneder vil være en bedre løsning for å møte utfordringene med uforutsette utgifter.

Vest politidistrikt skriver i sitt innspill side 6; *Hva gjelder avsetning til sparing i gjeldsordningen, er dette noe som potensielt kan redusere antall endringssaker, men det er Vest PDs mening at dette ikke burde innlemmes i gjeldsordningen.* De forklarer hvorfor de anser dette problematisk.

Innlandet politidistrikt skriver i sitt innspill side 3; *IPD ønsker ikke at det skal spares et månedlig beløp for skyldnere under gjeldsordning. Vi er bekymret for at det vil medføre mye administrasjon både i forhold til det regnskapet som i så tilfelle må føres, samt i forhold til de henvendelser som til enhver tid vil komme i forhold til bruk av disse midlene.*

Politidirektoratet ser ikke at et slikt forslag vil være gjennomførbart, da de aller fleste ikke vil klare å administrere dette selv. Det vil dermed være påkrevet med namsmannens hjelp for å holde orden på slik sparing underveis i gjeldsordningsperioden. Dette vil være ressurskrevende og Politidirektoratet støtter dermed ikke departementets forslag hva gjelder sparing i mindre beløp.

Livsoppholdets utgiftskomponenter/egne poster for individuell behandling

Departementet ønsker å høre om postene helse, strøm, oppvarming og transport bør holdes utenfor standardsatsen og fastsettes individuelt, og om dette bør gjelde både for gjeldsordninger og utleggssaker. I tillegg vil de høre om livsoppholdssatsen for voksne bør inndeles i utgiftskomponenter i henhold til et særskilt utarbeidet budsjett som reguleres årlig sammen med livsoppholdssatsene.

Når det kommer til å dele opp i ulike deler, er det noe ulik oppfatning blant distriktene. Det synes likevel å være et flertall for å spesifisere nærmere hva som ligger inn under satsen, da det gjør det mindre skjønnsmessig samtidig som det blir enklere for partene og forstå hva som er forventet å falle inn under satsen. Mange innspill omhandler strøm, og det er delte meninger om hvorvidt strøm skal holdes utenfor.

Øst politidistrikt påpeker følgende i sitt innspill side 4; *Øst politidistrikt mener at postene helse, strøm, oppvarming og transport bør være en del av livsoppholdet. Det er i praksis enklere å forholde seg til en «grunnpakke» og heller sette av ekstra til særskilte utgifter, slik det gjøres i dag. En «grunnpakke» vil også gi en indikasjon til partene om hvilke utgifter, både type og størrelse, som anses som rimelige å ha under en gjeldsordning.*

Innlandet politidistrikt er skeptiske i sitt innspill side 3; *IPD er skeptisk til å holde utgifter til helse, strøm, oppvarming og transport utenfor standardsatsen. Dette er utgifter som erfaringsmessig kan variere i stor grad fra år til år, det blir derfor noe "tilfeldig" hva skyldner kan dokumentere av utgifter på disse områdene for eksempel fra året før de søkte om gjeldsordning.*

Sør-Øst politidistrikt skriver i sitt innspill side 7; *Livsoppholdssats er et godt virkemiddel for å kunne ha en ensartet og effektiv behandling av skyldners utgifter. Dersom man skal trekke helse, strøm, oppvarming og transport utenfor standardsats og fastsette disse individuelt, vil dette medføre mye ekstra arbeid for namsmannen. I tillegg vil dette genere tyngre*

forhandlinger med kreditorene i forhold til forslag til gjeldsordning. Dette anses både tid- og ressurskrevende. Sør-Øst politidistrikt mener derfor at man bør fortsette å forholde seg til standardsatser for livsopphold. Ved å dele satsene opp i utgiftskomponenter, vil det bli enklere å kunne redusere eller legge til beløp der hvor det grunnlag for dette.

Møre og Romsdal politidistrikt skriver i sitt innspill side 4; Et mulig alternativ er å trekke utgifter til elektrisitet og oppvarming ut fra livsoppholdet – og la skyldner rett til å betale slike utgifter (dog innenfor rimelighetens grenser) på linje med bokostnader. Siden utgiftene er variable og ukjente på forhånd vil det være vanskeligere å administrere dette i en gjeldsordning med faste betalingsplaner. En mulighet vil da være at det fastsettes/avtales et månedlig fast beløp som inntas i avtalen.

Vest politidistrikt skriver i sitt innspill side 7 og 8; Vest PD er i utgangspunktet kritisk til en inndeling av utgiftskomponenter i livsoppholdssatsen, og mener at en fastsatt livsoppholdssats skal dekke nødvendige utgifter som skyldner disponerer på en slik måte de selv måtte ønske.

Det har derimot likevel gode grunner for seg å skille strøm fra livsoppholdssatsen. Strøm er en utgift som har store svingninger gjennom året, i motsetning til andre komponenter i livsoppholdssatsen som må anses som relativt stabile og forutsigbare. Ved å skille ut strøm, vil man slippe problematikken med at livsoppholdet ikke strekker til i de månedene hvor strømutfikten er særdeles høy. Vi ser imidlertid at det bør utarbeides et tak for hvor mye som kan avsettes til strøm i henhold til nødvendighet, slik at ikke avsetning til strøm blir ubegrenset.

Det vises også til at både NAV og SIFO opererer med livsoppholdssats uten strøm, og for en mer enhetlig praksis og bedre forståelse for publikum vil det derfor også være fornuftig at man gjør det samme i gjeldsordningsinstituttet.

Politidirektoratet finner ikke å kunne støtte departementets forslag om å holde de ulike postene utenfor standardsatsen, men heller åpne for å fravike dersom det synes å være stor forskjell mellom sats og de faktiske utgifter. Det bør gjelde likt hva angår gjeldsordning og utleggssaker. Når det kommer til å inndele i utgiftskomponenter i henhold til et særskilt utarbeidet budsjett støttes dette, det da det vil kunne gjøre skjønnsutøvelsen enklere og mer forutsigbar for partene.

Skjevdeling mellom ektefelle/samboere

Departementet vil høre om utgiftsfordelingen mellom ektefeller/samboere ved gjeldsordning og utleggstrekk bør reguleres nærmere.

Vest politidistrikt skriver i sitt innspill side 7; Utgiftsfordeling mellom ektefeller eller samboere beror på en skjønnsmessig vurdering hvor mange momenter er involvert, og det er vanskelig å regulere en slik vurdering. Rettspraksis gir en del veiledning, og det er Vest PDs oppfatning er at den praksisen som er etablert fungerer.

Sør-Øst politidistrikt skriver i sitt innspill side 7; Utgiftsfordeling mellom ektefeller/samboere er ofte et tema ved forhandlinger om frivillige og tvungne gjeldsordninger. Det ville vært hensiktsmessig med en nærmere regulering av området. Spørsmålet som ofte reises er hvorvidt det skal hensynstas hvor stor andel av partneres inntekter som bindes til å betjene dennes særgjeld. Dersom namsmannen skal måtte beregne også dette forholdet i gjeldsordningssakene, vil man måtte foreta ytterligere kartlegging og beregninger også for

partnere som ikke søker gjeldsordning. Dette vil binde opp namsmannens ressurser ytterligere.

Sør-Vest politidistrikt skriver i sitt innspill side 2; SVPD vurderer at det er ryddig slik ordningen er i dag, der ektefeller vurderes adskilt, med unntak av forsørgelsesplikten etter ekteskapsloven.

Oslo politidistrikt skriver i sitt innspill side 6; Vi er av den oppfatning at husstandens felles utgifter i utgangspunktet skal deles likt mellom partnerne. Vi anser det som uheldig at en ektefelle eller samboer skal måtte tåle en økt økonomisk byrde på grunn av skyldners behov for gjeldsordning. Unntak bør kun gjøres dersom det er klare holdepunkter for at en slik skjevdeling er å anse som rimelig, f.eks. ved at ektefellen/samboeren har en særlig høy inntekt, og husstandens samlede disponible inntekt er ekstra god som en følge av dette. Da rettspraksis på området spriker noe, ser vi et behov for at slike forhold må reguleres i større grad enn de gjøres i dag.

Politidirektoratet heller til at dagens lovverk bør bestå som det er, muligens med noe større grad av regulering for å klargjøre eventuelle forhold som viser seg ulikt gjennom rettspraksis i dag.

Ekstra utbetaling i juni og desember

Departementet vil høre om behandlingen av ekstra utbetalinger i juni og desember fungerer tilfredsstillende eller om dette bør reguleres, og i så fall på hvilken måte.

Politidistriktene synes å ha litt forskjellig syn på hva som er mest hensiktsmessig i den praktiske forvaltningen av en gjeldsordning. Enkelte mener det bør fortsette som i dag, mens flertallet ser for seg en eller annen ordning som i større grad vil gi et riktigere resultat for både skyldner og kreditorer.

Oslo politidistrikt skriver i sitt innspill side 6; Vi kan ikke se at det er noe behov for regulering av dette forholdet. I saker med faste betalingsplaner velger skyldner allerede i dag om vedkommende vil betale et gjennomsnitt per måned, eller varierende innbetalinger. Ved en gjennomsnittlig betaling av dividenden, vil skyldner måtte leve under livsoppholdssatsen i 10 av årets 12 måneder, men beholder da mer enn livsoppholdssatsen i juni og desember. Ved varierende innbetalinger vil skyldner betale det samme i dividende i 10 av årets 12 måneder, men mer i juni og desember. For kreditorene vil ikke dette utgjøre noen forskjell når det gjelder hvor mye dividende de vil motta i løpet av året. Namsmannens saksbehandlingssystem er allerede tilpasset begge disse løsningene.

Sør-Øst politidistrikt skriver i sitt innspill side 7; Det oppleves i Sør-Øst politidistrikt at behandlingen av ekstra utbetalinger i juni og desember fungerer greit. For å få til en god regulering er man avhengig av å se året over ett. De månedlige utbetalinger blir derfor litt høyere enn det som fremkommer av resultatet, mens skyldner sitter igjen med noe større beløp i de måneder hvor man har ekstra utbetaling. De fleste skyldnere uttrykker at dette oppleves noe krevende, men til gjengjeld praktisk.

Øst politidistrikt skriver i sitt innspill side 4; Vi opplever at skyldnere ser det som urimelig at man i stor grad får beholde feriepenger og halv skatt i desember i en utleggssak og ikke i en gjeldsordning. En gjeldsordning varer over lang tid, og det er problematisk at livsoppholdet, som allerede er lavt, reduseres i 10 av årets måneder grunnet namsmannens

gjennomsnittsberegning i saker med betalingsplan. Øst politidistrikt er derfor positive til at skyldner skal få beholde feriepenger og halv skatt. Vi foreslår imidlertid at det bør være en oppad begrensning med et maksimalbeløp, slik at ikke skyldnere med høy inntekt får beholde uforholdsmessig mye på bekostning av kreditorene. Vi tror at dette kan bidra til at de som har gjeldsordning har en mer virkelighetsnær økonomi, og bedre forutsetninger for å klare å gjennomføre gjeldsordningen. Det vil også gi en mulighet for å dekke utforutsette utgifter, og redusere behovet for å begjære endring av gjeldsordningen.

Innlandet politidistrikt skriver i sitt innspill side 4; *IPD sin erfaring er at behandlingen av ekstra utbetalinger i juni og desember ikke fungerer tilfredsstillende. Videre skriver de; IPD tenker derfor at skyldnere i gjeldsordning skal få beholde om ikke alt, så i hvert fall noe av skattefordelen og feriepengeutbetalingen. Hvis en ser til utleggssaker, hensyntas full skattebetaling i trekkbeløpet samt at det er månedsinntekten som blir lagt til grunn, man kan tenke seg at en liknende praksis også kan legges til grunn i gjeldsordningssakene.*

Møre og Romsdal skriver i sitt innspill side 5; *Fagmiljøet i MRPD mener at skyldners ekstra utbetalinger i juni/desember pga. feriepenger og redusert skattetrekk bør reguleres slik at skyldner får beholde en større del av dette uten å måtte kompensere kreditorene gjennom lavere livsoppholdssats i 10 av årets måneder (ved faste betalingsplaner).*

Politidirektoratet er opptatt av å ha et regelverk som er forutsigbart og gjør det enkelt å praktisere for skyldner samt gir færrest mulig endringssaker. Det synes derfor å være nærliggende at det bør gjøres noen endringer som treffer bedre enn dagens regelverk.

Ad punkt 11 Solidargjeld og sameie i bolig

Departementet ønsker å klargjøre praksis og tydeliggjøre spørsmålet om behandling av solidargjeld i saker etter gjeldsordningsloven hvor skyldneren skal beholde eiet bolig. Departementet mener at det må være sameiesituasjonen og ikke solidaransvaret som er avgjørende for hvor stor del av pantekravet som skal rentebetjenes og bestå som pantesikret etter at gjeldsordningsperioden har løpt ut. Solidaransvaret har derimot betydning for hvordan kravet skal dividendebetjenes. Det foreslås endring i §4-8 første ledd bokstav a første ledd nytt tredje punktum og nytt §7-2 første ledd nytt tredje punktum.

Det er fire politidistrikter som ikke har kommet med noen innspill knyttet til dette punktet. Det er videre fire politidistrikter, hhv Sør-Vest, Øst, Vest og Nordland, som tiltrer departementets forslag som det er. De øvrige fire har alle noen kommentarer knyttet til forslaget som det synes naturlig å innlemme her.

Det er først og fremst Innlandet politidistrikt, som skriver i sitt innspill side 4 og 5; *Den praksis departementet ønsker at skal følges i saker hvor skyldnere er ansvarlig for hele boliglånet, men kun eier ideell andel av boligen, jf. også Rt-2013-1581, kjenner vi delvis igjen som den praksis som følges i dag. Prinsippene i nevnte høyesterettsavgjørelse er i vår praksis videre fulgt ved å gi null dividende/ingen betjening av den del av boliglånet som faller på samskyldners hånd og er innenfor den ideelle andelen til samskyldner. Det er tolket slik fordi Høyesterett uttrykkelig påpeker at det er tatt et valg om skyldner ikke skulle betale avdrag i gjeldsordningsperioden, og at skyldnerne ikke skal betale mer enn det som skal gå til å betjene hans eller hennes del av rentene, jf. pkt (30) i nevnte dom. Hvis skyldner skal dividendebetjene hele resten av boliglånet som ikke faller inn under hans/hennes ideelle andel,*

vil det som oftest medføre at boliglånet reelt blir nedbetalt ved dividendeavdrag, og det likevel opparbeides friverdi i boligen i gjeldsordningsperioden. Vi ber om at dette vurderes nærmere.

Hvis begge ektefeller søker gjeldsordning, vil dette ytterligere bli forsterket ved at begge ektefeller dividendebetjener hele boliglånsforpliktelsen som ligger utenfor sin ideelle andel, jf. det eksempelet det vises til hvor begge ektefeller skal dividendebetjene boliglånet med kr 2,5 million. Hvis hver av ektefellene kan tilby 30 % dividende til sine uprioriterte kreditorer, vil gjenstående boliglån etter endt gjeldsordning beløpe seg til kr 2,5 millioner, altså en friverdi på kr 500 000. IPD påpeker at den praksis som følges i våre saker og som boliglånskreditorene har godkjent, er at kr 1,5 millioner ville i eksempelet bli satt til null dividende og 1 million ville bli satt til dividendebetjening for hver av partene. På det viset sikres at det ikke opparbeides friverdi i boligen. IPD ønsker at departementet omtaler denne problemstillingen og tar et uttrykkelig valg i forhold til dette.

IPD har ingen innvendinger til lovendringen som sådan og den presiseringen som framkommer. Det er dog, på bakgrunn av det som er nevnt over, ønskelig med en nærmere redegjørelse i forhold til hvordan den del av fordringen som faller utenfor skyldners ideelle andel, skal behandles i gjeldsordningsperioden.

Sør-Øst politidistrikt skriver som følgende i sitt innspill side 7; Det er fint med en presisering i lovverket, da problemstillingen tidligere har vært behandlet i rettsapparatet med noe ulikt utfall. Dette skaper rom for ulik tolkning og diskusjoner med kreditorene. Sør-Øst politidistrikt har hatt som praksis å la skyldner betjene den andel av solidaransvaret som ligger innenfor 110% av verdien av ideell halvpart av bolig med renter, og øvrig del av solidargjelden med null-dividende. Dette fordi det anses at den øvrige andelen betjenes av solidaransvarlig og sameier. Slik det oppfattes i høringsnotatet skal den andelen av solidargjelden som ligger utenfor verdien av ideell halvpart betjenes med dividende, uavhengig av hvordan den betjenes av samskyldner. Dersom politidistriktet oppfatter høringsnotatet riktig, reiser dette noen betenkeligheter. Dividenden som betales på den del av solidargjelden som ligger utenfor verdien til skyldners ideelle halvpart vil i så tilfelle gå direkte til nedbetaling på solidaransvarlig sin gjeld, hvilket igjen vil øke dennes formue. Det er et viktig prinsipp i gjeldsordning at man ikke skal kunne bygge opp formue samtidig som man er i en ordning hvor man får ettergitt en kanskje betydelig andel gjeld. De samme forutsetninger må gjelde formue på sameiers hånd.

Agder politidistrikt skriver i sitt innspill side 5 følgende; Vi har en bemerkning til hvordan behandling av boliglån med avtalepant hvor eiendommen eies av ektefeller/samboere med en ideell halvpart hver og det er kun en av partene som søker gjeldsordning. Vår praksis er at skyldneren rentebetjener sin halvdel av boliglånet mens partner (som ikke søker gjeldsordning) betaler sin halvpart av rentene samtidig med at vedkommende betaler avdrag på hele boliglånet. Dette innebærer at den halvparten av boliglånet som skyldner ikke rentebetjener, men som betjenes av ektefelle/samboer, i skyldners gjeldsordning gis 0-dividende.

Hvordan skal vi som namsmenn behandle solidargjeld knyttet til boliggjeld når verdien på boligen er lavere enn boliglån med avtale pant og det er kun skyldneren som søker gjeldsordning? Boligen eies sammen med partner og de eier en ideell halvdel hver. I nevnte tilfelle er det etter vår mening ikke en ensartet praksis på behandlingen av disse sakene. Vi mener det bør bli en ensartet praksis knyttet til solidargjeld og sameie i bolig

Oslo politidistrikt skriver i sitt innspill at de er positive til en regulering av hvordan solidargjeld skal behandles der boligen eies i sameie med andre. De ser imidlertid noen problemstillinger knyttet til forslaget, som fremheves i deres innspill side 7; *Slik vi forstår forslaget skal det være sameiesituasjonen og ikke solidaransvaret, som er avgjørende for hvor stor del av pantekravet som skal rentebetjenes og bestå som pantesikret etter gjeldsordningsperiodens utløp. En slik løsning vil slik vi ser kunne slå uheldig ut i enkelte saker. Se innspillet for flere eksempler til forklaring. Videre konkluderer de med følgende; I realiteten vil sameier da tape på å ha bragt inn egenkapital i forbindelse med boligkjøpet, noe som neppe kan være hensikten. Vi mener derfor at lovteksten må utformes slik at den ikke vil få en slik konsekvens."*

Politidirektoratet støtter departementets forslag mht å regulere området slik at det blir en bedre og mer ensartet praksis. De problemstillinger som er løftet gjennom innspillene må vurderes og tas hensyn til, slik at forslaget til lovendring tar dette opp i seg og avklarer de utfordringer som er reist.

Ad punkt 12 Innbetaling av dividende, betalingsplaner mv.

Departementet foreslår å gå for et forslag som innskrenker bruken av dynamiske betalingsplaner. Idag viser praksis at tre av de største politidistriktene praktiserer dette som hovedregel. Enkelte andre bruker det unntaksvis, i tilfeller hvor det fremstår mer hensiktsmessig enn hva hovedregelen om statiske betalingsplaner tilsier. Videre inviterer departementet til å uttale seg om tvangstrekk under gjeldsordning, noe som vil gjøre det vanskeligere for skyldner å misligholde innbetaling av avtalt beløp.

Flere av politidistriktene er positive til departementets forslag, enten det skyldes at de foretrekker statiske betalingsplaner og benytter dette eller at de ser det ressurskrevende å skulle benytte dynamiske avtaler som i større grad involverer namsmannen mht å fordele de årlige beløpene og følge opp underveis. Sør-Øst skriver i sitt innspill side 8; *Sør-Øst politidistrikt bruker tilnærmet utelukkende faste betalingsplaner. Dette med begrunnelse i at man anser at dette gir den beste oversikten for både skyldner og dennes kreditorer. Politidistriktet har ikke kapasitet til den oppfølging som bruk av dynamiske betalingsplaner krever fra namsmannens side. Sør-Øst politidistrikt støtter derfor forslaget om å begrense bruken av dynamiske betalingsplaner.*

Sør-Vest politidistrikt skriver i sitt innspill side 2; *SVPD er kritiske til at dividenden skal tvangsinnføres og fordeles av namsmannen. For det første vil det innebære vesentlig økt arbeidsmengde å betale dividenden til kreditorene, og oppgaven vil formodentlig måtte gjøres på bekostning av alminnelig saksbehandling av nye gjeldsordninger. Dette vil redusere saksbehandlingskapasiteten vesentlig. Før eventuell innføring av en slik ordning ber vi departementet vurdere de økonomiske og administrative konsekvensene, slik at eventuelle tilleggssoppgaver blir kompensert med økte ressurser. For det andre er formålet med gjeldsordningsloven at skyldneren får kontroll over sin økonomi. Det er en viktig opplærende effekt å måtte håndtere dividendeutbetalingene selv.*

Oslo politidistrikt, som var det første distrikt som tok dette i bruk som hovedregel av hensyn til ressurser, forsvaret ordningen av flere årsaker og er negativ til departementets forslag om starmme inn på bruken av dynamiske avtaler. De skriver i sitt innspill side 8 at; *Fordelen med de dynamiske avtalene er at de er bedre tilpasset slike endringer i økonomien enn avtaler med faste betalingsplaner.* Mange av innspillene som departementet refererer til i høringsnotatet, er

faren for langvarig mislighold fra skyldners side før det blir oppdaget dersom det er endringer i økonomien som tilsier at den månedlige avsetningen burde vært høyere (eller lavere). Oslo politidistrikt skriver videre i sitt innspill side 9; *"En innvending mot dynamiske avtaler, er at kreditorene lettere kan følge med og oppdage eventuelt mislighold i avtaler med betalingsplaner. En av grunnene til dette er at det i avtaler med betalingsplaner normalt er månedlige utbetalinger til kreditorene. I avtaler med flytende dividende, er det som oftest avtalt årlig fordeling av midler til kreditorene. Vi vil i denne forbindelse påpeke at det kun er mislighold av en konkret avtalt betalingsforpliktelse som vil oppdages raskere i avtaler med faste betalingsplaner. I tilfeller hvor skyldners økonomi bedrer seg og overskuddet blir større, men skyldner fortsetter å betale i henhold til de opprinnelige betalingsplanene, vil ikke et slikt mislighold oppdages raskere enn hvis skyldner har en dynamisk avtale. Heller ikke i tilfeller hvor skyldner starter gjeldsordningsperioden med underskudd for senere å få et overskudd som skal betales til kreditorene, vil dette oppdages raskere i saker med faste betalingsplaner.*

Vest politidistrikt skriver i sitt innspill side 7; *Vest PD mener dynamiske betalingsplaner er en klar fordel for gjeldsordningsskyldner og at dette derfor bør gjøres til ny hovedmal, og viser forøvrig til eget innspill ved revisjon av gol 15.01.20 som er gjengitt i departementets forslag.*

Møre og Romsdal politidistrikt skriver i sitt innspill side 6: *Fagmiljøet i MRPD deler ikke departementets skepsis mht bruk av dynamiske betalingsplaner. Vi er ikke enig i at det bør strammes inn på bruken av dette. Tvert i mot mener vi det bør være opp til skyldner i samråd med namsmannen å velge avtalemødell. Møre og Romsdal politidistrikt beskriver videre et to-kontosystem som i utgangspunktet skal sikre at riktig dividende blir satt av. Skyldner gis i realiteten tilgang til den ene kontoen med livsopphold tilgjengelig, den andre er ikke tilgjengelig for uttak men fylles opp til inntekt for kreditorenes dividendeutbetalinger. De skriver videre at; *Dersom dividenden står på en konto skyldner selv disponerer, er det en risiko for at skyldner bruker opp pengene på ikke-avtalte formål. Det kan ta en stund før misligholdet oppdages og det kan ha blitt så stort at det blir vanskelig å unngå opphevelse av ordningen.**

Risiko for store mislighold er det imidlertid også i avtaler med statiske betalingsplaner som blir betalt på. Vi ser årlig flere eksempler på grove mislighold som har gått over tid fordi skyldners inntekt har økt vesentlig sammenlignet med avtalens forutsetninger, eller at skyldners godkjente utgifter har gått ned. Flere skyldnere gir også tilbakemelding om at de ikke har forstått at økt inntekt/reduerte utgifter skulle ha medført endrede betalingsplaner. En god del tror at så lenge de følger betalingsplanene, så gjør de alt riktig.

Når det kommer til tvangstrekk, gir samtlige politidistrikter uttrykk for at de er negative til dette. Derimot åpner flere opp for det positive ved å kunne legge til rette for et frivillig trekk i samarbeid med skyldner, eks. som en forlengelse av et trekk som har løpt under gjeldsforhandlingsperioden. Argumentene er i all hovedsak relatert til at skyldner må ha et eierskap til avtalen i tillegg til at man søker å få til en læring som gjør skyldner bedre i stand til å håndtere egen økonomi etter endt gjeldsordning. Dette elementet forsvinner helt dersom man legger opp til tvang. Politidirektoratet finner heller ikke å kunne støtte et slikt forslag, da det vil være ressurskrevende i forhold til pengehåndtering med tilhørende regnskapsføring. Videre må namsmannen vurdere om sparte midler skal utbetales på bakgrunn fra søker i gjeldsordningsperioden. Dette vil være ressurskrevende og kreve høy grad av skjønnsmessig vurdering.

Politidirektoratet oppfatter at det er ulike syn knyttet til departementets forslag. Direktoratet finner det derfor vanskelig å støtte departementets forslag til innskrenkning av dynamiske avtaler, all den tid det synes å virke etter sin hensikt for de politidistrikter som benytter seg av dette. Likeledes tilsier ressursituasjonen at det ikke vil være formålstjenlig å endre hovedregelen til å være dynamiske avtaler, all den tid det forutsetter en del mer ressurser mht å følge opp innbetalinger og årlige utbetalinger. Det vil imidlertid føre til færre endringssaker, noe som igjen er ressursbesparende. Det synes derfor mer nærliggende å åpne opp for at begge avtalevarianter kan benyttes, alt ettersom hva namsmannen i samråd med skyldner finner hensiktsmessig.

Politidirektoratet finner derfor ikke å støtte departementets forslag om å innskrenke bruken av dynamiske avtaler.

Ad punkt 13 Skyldnere med næringsgjeld

Departementet ber om tilbakemelding på hvorvidt næringsdrivende skal kunne få gjeldsordning samt at de lurer på hvorvidt tidligere næringsdrivende bør få en kortere gjeldsordningsperiode slik at de raskere kan komme i gang med ny virksomhet.

Generelt kan man si at blant de distriktene som kommer med innspill, er det en skepsis mht å gi større muligheter til næringsdrivende. Det synes ikke å være i tråd med gjeldsordningslovens formål og det fremgår av flere av innspillene at man er redd for at useriøse aktører skal kunne misbruke gjeldsordningsinstituttet. Sør-Øst politidistrikt skriver i sitt innspill side 8; *"Sør-Øst politidistrikt mener at næringsdrivende ikke bør få en kortere gjeldsordningsperiode enn privat personer. Hensynet til kreditorene må her veie tungt. Det oppleves at svært mange næringsdrivende har en sammenblanding av næringsgjeld og privat gjeld. Kreditorene vil komme vesentlig dårligere ut av en kort gjeldsordningsperiode, og dette vil svekke rettferdighetsoppfatningen om gjeldsordningsinstituttet."*

Innlandet politidistrikt skriver i sitt innspill side 5; *IPD er noe betenkt i forhold til spørsmålet om tidligere næringsdrivende generelt bør få en kortere gjeldsordningsperiode slik at de raskere kan komme i gang med ny næringsvirksomhet. Det må i så tilfelle lages gode og konkrete føringer for hvem dette skal gjelde for, og må avgrenses til de som har drevet en sunn virksomhet. IPD kjenner dog ikke igjen bildet av at det er sunne virksomheter som har gått konkurs eller blitt avvirket. Vi ser ofte at de næringsdrivende som søker gjeldsordning, har hatt en sammenblanding av sin økonomi inn i næringen og at skyldnerne i disse saker også ofte har store skatterestanser grunnet klanderverdig virksomhet. Næringsdrivende som kvalifiserer for en kortere gjeldsordningsperiode, slik departementet her beskriver, vil, slik vi ser det, i så tilfelle være ytterst få*

Øst politidistrikt skriver i sitt innspill side 5; *Øst politidistrikt støtter ikke departementets forslag om at tidligere næringsdrivende skal få en kortere gjeldsordningsperiode, for å kunne raskere komme i gang med ny næringsvirksomhet. Vi mener at det ligger utenfor gjeldsordningslovens formål å sørge for at personer som har næringsgjeld skal raskt kunne komme i gang med ny næringsvirksomhet.*

Agder skriver i sitt innspill side 7 at; *Ingen kommentarer utover at en slik endring i gjeldsordningsloven må kunne dekke opp for at ikke bestemmelsen blir en ordning for useriøse aktører til å kvitte se. I tilsvarende retning føyer Sør-Vest politidistrikt sitt innspill inn, side 3; Det bifalles at tidligere næringsdrivende bør få en kortere gjeldsordningsperiode, men kun*

dersom den som har drevet en i utgangspunktet sunn virksomhet uforskyldt har måttet avvikle med tap.

Vest politidistrikt har en litt lengre utredning og skriver avslutningsvis i sitt innspill side 8; Vest PD har visse betenkeligheter hva gjelder namsmannens kompetanse og ressurser ved eventuell behandling av saker som omfatter fortsatt drift av næringsvirksomhet. Etter reglene i konkursloven opprettes det en gjeldsnemnd som skal ivareta blant annet berørte arbeidstakere og en revisor som skal gjennomgå skyldners regnskap og forretningsførsel. Det bes om at namsmannens kompetanse og ressurser tas med i vurderingen dersom drift av næringsvirksomhet skal inntas i gjeldsordningsloven.

Oslo politidistrikt er det distriktet som vier dette mest oppmerksomhet og som er mest positive til å få til endringer på området. De skriver blant annet i sitt innspill side 10; Namsfogden i Oslo, Asker og Bærum mener at nærmere retningslinjer for "opphør" ikke nødvendigvis løser problemet med dagens strenge praksis." Videre skriver de; "Vi mener det burde bli lettere å få gjeldsordning selv om man driver næring innenfor den samme bransjen som tidligere. Etter vår oppfatning bør derfor også tidsperspektivet tillegges vekt, slik at næringen ikke nødvendigvis må ha opphørt, men at det må ha gått tilstrekkelig tid mellom gjeldsstiftelsen og søknaden om gjeldsordning. Kritikkverdige forhold ved gjeldsstiftelsen vil uansett kunne rammes av støtdevurderingen.

I den grad distriktene har uttalt seg om muligheten for en kortere gjeldsordningsperiode for næringsdrivende, er det kun Oslo som stiller seg positive til dette. De uttaler i sitt innspill side 10 at; *Vår oppfatning er at dette kunne være rimelig i enkelte tilfeller. Spesielt i tilfeller som departementet viser til, der skyldner ikke er noe å bebreide for at virksomheten måtte avvikles, vil det kunne være rimelig med en kortere periode. På den annen side vil vurderingen av om skyldner har drevet næringsvirksomheten på seriøst vis eller ikke, ofte medføre tidkrevende og vanskelige skjønnsmessige avveininger for namsmannen.*

Politidirektoratet ser at dagens ordning i enkelte tilfeller kan slå uheldig ut for noen. Likevel synes lovens formål å være det vesentlige her og så lenge det finnes annet institutt som er ment å ivareta næringsdrivende, vil det være namsmannens behov for økt kompetanse og ressurstilsig som vil måtte veie tyngst i så henseende. Departementets forslag går i denne omgang ut på å gi nærmere retningslinjer i loven for hva som kreves for at næringsvirksomheten skal anses som "opphørt". Dette kan bidra til større forutberegnelighet og at det i enkelte tilfeller kan bli lettere å starte ny virksomhet etter avvikling. Politidirektoratet støtter med dette en klargjøring i loven mht hva lovgiver har ment, men utover dette finner ikke politidirektoratet at namsmannen skal tillegges ekstra oppgaver/vurderinger mht hvorvidt den næringsdrivende er i drift eller ikke.

Ad punkt 14 Gjeldsordningsperiodens lengde

Departementet går inn for forslag om at gjeldsordningsperioden normalt skal være fem år, men at det skal bli lettere å fastsette en kortere gjeldsordningsperiode, av sosiale hensyn. Alternativ til forslag 1 er at gjeldsordningsperioden ikke kan være lengre enn fem år, men at dersom en ordning blir endret underveis, kan gjeldsordningsperioden forlenges til syv år.

Alle politidistriktene stiller seg positive til dette forslaget, deriblant Oslo politidistrikt som sier følgende i sitt innspill side 11; *Vi ser at det kan være rimelig med noe lengre gjeldsordningsperioder i enkelte tilfeller, for eksempel der skyldner har betydelig studiegjeld*

eller får beholde eiet bolig med panteheftelser som er vesentlig mindre enn boligens verdi. På denne bakgrunn har vi kommet frem til at vi støtter departementets forslag 1 under dette punktet. Videre sier de; Hvilke tilfeller som eventuelt kan tilsis en lengre gjeldsordningsperiode bør derfor defineres klarere, slik at kreditorene i større grad forholder seg til at lengre gjeldsordningsperiode kun skal benyttes helt unntaksvis. Vi støtter forslaget om at det bør bli lettere å oppnå en kortere gjeldsordningsperiode. Til slutt sier de; Vi stiller oss også positive til at lang ventetid hos namsmannen, skal kunne vektlegges ved vurderingen av gjeldsordningsperiodens lengde"

Sør-Øst politidistrikt skriver i sitt innspill side 8; Sør-Øst politidistrikt anser at forslag nummer 1 derfor fremstår som det beste alternativ. En normalperiode på 5 år, men med muligheten for enklere å fastsette kortere perioder av sosiale hensyn synes mest hensiktsmessig. Samtidig ser politidistriktet at dette åpner for mer krevende forhandlinger med kreditorene for å enes om en avtale. Det bør derfor komme klart frem klare retningslinjer for hvilke vurderinger som bør legges til grunn i forhold til vurderingen av sosiale hensyn.

Innlandet politidistrikt skriver i sitt innspill side 6; Når det gjelder forslagene til formulering av periodens lengde, synes IPD at alternativ til forslag 1 framstår som det beste. Videre skriver de; Når det gjelder dette at det ved fastsetting av periodens lengde, skal hensyntas hvor lang saksbehandlingstid det er hos namsmannen, ønsker IPD å bemerke at det mulig er vel så viktig å se på hvor lang tid skyldnerne har levd med utleggstrekk, før søknad om gjeldsforhandling fremmes. Vår erfaring viser at det er stor forskjell på hvor "raskt" en skyldner søker gjeldsforhandling. Noen, ofte de ressurssterke, er klar over sin "rettighet" og søker gjeldsforhandling nesten umiddelbart etter at de har mistet kontrollen over sin økonomi. Andre lever med utleggstrekk i lang, lang tid før noen gjør dem oppmerksom på at en gjeldsordning kan være aktuell for dem. Hvis departementet velger å foreslå at en gjeldsordningsperiode ikke kan være lenger enn fem år, ser IPD behov for en nærmere presisering av bestemmelsene i gjeldsordningslovens § 5-2 tredje ledd.

Politidirektoratet ser hen til hva politidistriktene fremmer av syn og finner å støtte departementets forslag 1, da aller helst med nærmere klare presiseringer for hvilke tilfeller det er naturlig å gå inn for avtale om kortere tid enn fem år. Jo mer presist, jo mer ensartet praksis vil man få på landsbasis.

Ad punkt 15 Oppgjør ved innbetaling av engangsbeløp

Departementet foreslår at det skal være mulig å foreta et akkordoppgjør og skjelner mellom tre alternative forslag. Det er 1) en gjeldsordning som går ut på betaling av et engangsbeløp som endelig oppgjør. Beløpet skal minst tilsvare den samlede dividende skyldneren antas å kunne ha betalt i løpet av en periode på fem år. Det er 2) en gjeldsordning kan gå ut på betaling av et engangsbeløp som endelig oppgjør. Beløpet skal minst tilsvare 25 prosent av skyldnerens samlede gjeld. 3) Dersom det må antas å gi kreditorene bedre dekning enn en ordinær gjeldsordning, kan en gjeldsordning gå ut på betaling av et engangsbeløp som endelig oppgjør.

Det er kun ett distrikt som eksplisitt er negativ til en innbetaling av engangsbeløp, og det er Agder politidistrikt. De skriver i sitt innspill side 7 at; De slutter seg til de innvendingene som er mottatt om at et kontant oppgjør lett vil oppfattes som for enkelt og vil kunne virke støtende.

Det er hhv Sør-Øst politidistrikt og Øst politidistrikt som mener at alternativ 3 er best. Sør-Øst skriver i sitt innspill side 9; *Forslaget om at skyldner kan betale et engangsbeløp som endelig oppgjør, kan være en god løsning for noen skyldnere. Det oppleves imidlertid fra namsmannens side at denne type forhandlinger i realiteten er relativt ressurskrevende. Denne løsningen vil kreve en dobbelt beregning fra namsmannens side hvor en først må beregne dividende gjennom perioden for deretter å forhandle om et engangsbeløp. Kreditorerne vil miste den muligheten de har til eventuelle inntektsforbedringer, arv, gevinst eller lignede på skyldners hånd gjennom perioden.*

Det fryktes at skyldner etter å ha fått etablert en gjeldsordning ønsker å forhandle denne om til et engangsbeløp, og at namsmannen blir sittende med dobbel-runde med forhandlinger. Dette har namsmannen ikke kapasitet til og det bør vises varsomhet på dette punktet og muligheten for dette bør begrenses i loven.

Øst politidistrikt skriver i sitt innspill side 6; *Av forslagene som er skissert, er vi mest positive til forslag 3. Vi foreslår imidlertid at ordlyden endres slik at den dekker de tilfellene der kreditorerne vil få samme eller bedre dekning enn en ordinær gjeldsordning. Vi er imidlertid noe skeptiske til at det kan innebære at skyldner stifter ny gjeld for å skaffe til veie et engangsbeløp. Særlig i de tilfellene hvor det er åpenbart at skyldner ikke har mulighet til å betjene lånet som skal gå til betaling av engangsbeløpet. Vi stiller derfor spørsmål ved hvilket ansvar namsmannen skal ha for å vurdere skyldners betjeningsevne til det nye lånet, samt i hvilken grad namsmannen skal vurdere om en slik fremgangsmåte faktisk løser gjeldsproblemene for skyldner.*

Dersom det skal åpnes for en engangsutbetaling som endelig oppgjør, bør saksbehandlingsreglene tilpasses, særlig med tanke på lengden av forhandlingsperioden. Dagens forhandlingsperiode er i utgangspunktet relativ kort, fordi fysisk post nå tar lengre tid etter at A-post ble fjernet, og mulighetene for digital kommunikasjon er få. Det vil sjelden være tid til å først forhandle et forslag som går ut på et engangsbeløp, men som ikke blir akseptert, for så å innlede en forhandling om et vanlig avtaleforslag.

De øvrige politidistriktene heller til at alternativ 1 er best, deriblant Vest politidistrikt som skriver følgende i sitt innspill side 9; *Vest PD vil imidlertid påpeke at bestemmelsen forutsetter at man enten kvalifiserer til lån eller mottar forskudd på arv, gave fra tredjepart eller lignende. Ikke alle har denne muligheten, hvilket resulterer i et skille mellom de som kan gjennomføre oppgjør med engangsbeløp og de som må stå ut gjeldsordningsperioden. Men denne forutsetningen vil en slik regel forskjellsbehandle ulike grupper skyldnere. Dersom en slik regel skal iverksettes, vil alternativ 1 være best i tråd med prinsippet om å betale etter evne, samt fordele risikoen for tap ved uforutsatte inntektsendringer.*

Oslo politidistrikt er positive til akkordoppgjør, men er usikre på hvilket alternativ som er best. De er opptatt av at skyldner ikke inngår løsninger som innebærer at han ikke lager nye økonomiske utfordringer for seg selv.

Innlandet politidistrikt skriver i sitt innspill side 6; *Hvis departementet tenker at det er namsmannen som skal bistå i å forhandle fram "akkordløsninger" for skyldnerne, er IPD skeptisk til dette. IPD er bekymret for at dette vil medføre stor ressursbruk i namsmannsapparatet, en ressursbruk som vil gå på bekostning av å åpne nye gjeldsforhandlinger for skyldnere i kø. IPD mener videre at slike engangsavtaler/*

akkordløsninger mer hører hjemme i utenrettslige forsøk som kan prøves i forkant av gjeldsforhandlingen. Hvis skyldnere kan tilby fullt oppgjør derimot, tenker IPD at det kan gis mulighet for å tilby dette for så å kunne få en førtidig avslutning.

Politidirektoratet registrerer at majoriteten er åpen for at det skal være mulig å inngå en betaling av et engangsbeløp, men det er ulike meninger om hva som er den beste løsningen. Uansett om man går for den ene eller andre løsningen, finner politidirektoratet alle løsningene som noe som er i strid med grunntanken bak gjeldsordningsloven. Det er naturlig å helle til alternativ 1 som flest distrikter er enig i, men den bekymringen som flere av distriktene fremfører er det som er avgjørende for politidirektoratet. En ny runde med kreditorene mht å finne et engangsbeløp som kan tilfredsstille alle parter, fremstår som svært tidkrevende og vanskelig å gjøre en god vurdering av. En vil måtte se bort fra hendelser frem i tid som ville ha påvirket en løpende avtale og det kan gå både i skylderens disfavør og kreditors disfavør. Politidirektoratet vil omtale dette noe nærmere i punkt 18, men nøyer seg med å gå imot departementets forslag av hensyn til ressursbruk.

Ad punkt 16 En enklere og mer effektiv behandling av endringssaker

Departementet legger opp til en enklere og mer effektiv behandling av endringssaker gjennom at namsmannen skal kunne foreta endringer i kurante endringssaker av mindre økonomisk betydning/ikke til skade for kreditorene/til skade for kreditorene. Det fremmes ti konkrete forslag til endringer og det vil knyttes noen kommentarer til innspill som er fremmet på enkelte av forslagene fra ulike politidistrikter. I all hovedsak er samtlige av politidistriktene enige om at det er positivt at det legges opp til at en del endringer kan skje gjennom namsmannen uten å måtte gå veien om tingretten.

Når det gjelder forslag 1; "Namsmannen skal behandle kurante endringssaker som har liten økonomisk betydning eller som ikke er til skade for kreditorene", forslag 2; "Hvis skyldnerens økonomiske stilling blir vesentlig forbedret, skal vedkommende varsle namsmannen, som avgjør om gjeldsordning skal endres", forslag 3; "Endringer som er til fordel for kreditorene, f.eks. når skyldneren mottar et større beløp (arv, gevinst el) eller får mulighet til å betale høyere dividende, skal avgjøres ved forenklet prosedyre" og forslag 4; "Ved endring til skade for kreditorene skal begjæring fremmes for tingretten. Namsmannen kan likevel beslutte mindre endringer til skade for kreditorene uten at kreditorene uttaler seg (forenklet prosedyre) i følgende tilfeller: a.-... c." stiller politidistriktene seg jevnt over positive til disse endringene, men flere har påpekt det de mener fremstår noe uklart. Vi vil referere enkelte av disse nedenfor.

Det bemerkes i innspillet fra Oslo politidistrikt side 12 at; *For at det ikke skal være tvil om hvilke saker som skal behandles etter forenklet eller ordinær prosedyre hos namsmannen, samt hvilke endringssaker som skal fremmes direkte for tingretten, er det viktig at reglene utformes så presise som mulig. Herunder bør det fremkomme klart hva som ligger i definisjonene kurante endringssaker av mindre økonomisk betydning/ikke til skade for kreditorene/til skade for kreditorene. Det bør også klart fremkomme hvilke beslutninger som kan påklages til tingretten, og eventuelt ikke. Videre sier de i sitt innspill side 13; Slik vi ser det bør alle saker som gjelder vesentlige forbedringer i skyldners økonomi kunne behandles ved forenklet prosedyre hos namsmannen, men unntak bør gjelde der skyldner krever avsatt til utgifter, eller krever en fordeling av et beløp, som namsmannen anser å være urimelig. Slike situasjoner bør utløse den ordinære prosedyren for endringer.*

Vi stiller oss positive til at det bør være mulig for skyldner med betalingsfrie perioder, samt mulighet for betalingsutsettelse i visse tilfeller. Når det gjelder forslaget om inntil to måneders betalingsfri periode per år ved svekket betalingsevne som gir rett til endring, maksimum tre ganger under ordningen, uten forlengelse av gjeldsordningsperioden, mener vi det vil være riktigere å knytte dette opp mot et beløp i stedet for antall måneder per år. Dette fordi vi mener bestemmelsen vil kunne slå feil ut for personer som har et veldig lite overskudd til gjeldsbetjening. For å illustrere med et eksempel: Får skyldner en uforutsett tannlegeutgift på kr 4 000,-, vil en person med kr 1 000,- i månedlig overskudd, ikke ha mulighet for å dekke utgiften innenfor to måneder. En person med kr 4 000,- i månedlig overskudd vil derimot klare utgiften med en måneds betalingsutsettelse. For at ordningen skal kunne gjelde uavhengig av overskuddet, kan avsetningen for eksempel knyttes opp til en prosentvis andel av grunnbeløpet, slik at det også tas høyde for prisstigning.

Videre påpekes det i innspill fra Sør-Øst politidistrikt side 9; " fremstår noe uklart hvor skillet mellom saker som skal behandles etter forenklet prosedyre og saker som skal ha ordinær prosedyre går. Begreper som "liten økonomisk betydning" og "vesentlig forbedring" er uttrykk som man pr i dag ikke har noen enstydig definisjon av. Det bes om en klargjøring av begrep som benyttes.

I innspill fra Vest politidistrikt side 10 fremheves følgende; *Hva gjelder forverring i skyldners økonomi, er Vest PD positiv til at saker som foreslått i punkt 4 kan behandles ved forenklet prosedyre. Det er vår oppfatning at en beløpsgrense er hensiktsmessig, hvor antall saker per år ikke er relevant, som foreslått i tilfelle a for betalingsfrie perioder. Dersom en beløpsgrense for hva som går under «mindre endringer» settes, vil namsmannen ha en klar ramme for sin adgang til å foreta endringer gjennom forenklet prosedyre. Ved å fjerne en antallsbegrensing, hindrer at man bruker opp «kvoten» for saker som burde behandles gjennom forenklet prosedyre."*

Politidirektoratet finner at politidistriktene påpeker en del utfordringer knyttet til å få tillagt en så vesentlig andel av alle endringssaker i forhold til dagens regelverk. Det er knyttet stor usikkerhet til hva som er ment å falle inn under hvert av forslagene og en ser også at det vil kunne medføre stor grad av ulik praktisering all den tid det i stor grad baseres på skjønnsmessige vurderinger. Det er ingen tvil om at endringssaker ofte vil kunne medføre en hel del arbeid i form av vanskelige juridiske vurderinger samt at mange saker er store i seg selv mht mengden kreditorer som er involvert. Departementets ønske om å forenkle prosessene er i utgangspunktet god, men politidirektoratet finner det vanskelig å kunne støtte de ulike forslagene som er fremmet. Dette i lys av den arbeidsfordelingen som i dag er mellom namsmenn og tingretter, og hva de ulike forslagene vil kunne medføre av arbeidsforskyvning her.

Politidirektoratet vil på bakgrunn av ovennevnte støtte departementets forslag nr. 1, mao at politidistriktene skal kunne behandle de kurante endringssakene som har liten økonomisk betydning eller ikke er til skade for kreditorene. Her må det komme tydelige føringer på hvilke typetilfeller som dette er ment å dekke, slik at det vil bli så lik praksis som mulig. De øvrige forslagene 2, 3 og 4 mener Politidirektoratet fremdeles skal tilligge tingretten som i dag.

Når det kommer til notatets forslag 5 til 10, så synes samtlige innspill fra politidistriktene som omhandler disse å være enige i departementets forslag. Flere har påpekt viktigheten av forslag nr. 9; "Tingretten kan beslutte endring eller opphevelse etter en samlet vurdering, dersom

skyldner fremsetter en endringsbegjæring i en opphevelsessak. Skyldner skal opplyses om mulighet til å fremsette en søknad om endring. Krav om endring i forbindelse med en opphevelsessak kan fremsettes innen ett år etter gjeldsordningens utløp." Innlandet politidistrikt fremhever i sitt innspill side 8; *IPD støtter prinsippene i det som anføres i punkt 9 om at det er tingretten som skal ta stilling til sak om opphevelse, og at skyldner må fremsette en endringsbegjæring direkte til retten som vurderes sammen med opphevelsesbegjæringen. Det er også positivt at skyldnere skal ha like lang rettighet som kreditorene i forhold til endring i en opphevelsessak. Politimesteren ser dog noen utfordringer i forhold til endring for skyldner sin del. Skal skyldner kunne endre en avtale som ikke finnes lenger? Når perioden er gjennomført, kjører namsmannen avslutningsrutine og sender blant annet brev til Brønnøysundregistrene og ber om fjerning av anmerkningen om gjeldsordning. Hvis det for eksempel blir sånn at en skyldner skal få lov til å bruke ett år til på å innbetale et mislighold, hvordan er det praktisk tenkt idet perioden faktisk er avsluttet. Hva vil namsmannens rolle være i denne situasjonen? Det vil i så tilfelle være behov for flere føringer i forhold til hvordan dette praktisk skal løses.*

Sør-Øst politidistrikt fremhever i sitt innspill side 10; *Det anses som en viktig presisering i forslaget at tingretten kan beslutte endring eller opphevelse etter en samlet vurdering, dersom skyldner fremsetter en endringsbegjæring i en opphevelsessak jf. pkt 9 på side 117. Prosessen rundt dette oppleves uklar og problemfylt i dag, og tingrettene håndterer denne type begjæringer svært ulikt.*

Sør-Øst politidistrikt fremhever også i sitt innspill side 10 generelt om de endringsforslagene som er kommet til endringssaker; *Samlet sett anser Sør-Øst politidistrikt at mange av forslagene til endring av prosessen for endringssaker er fornuftige. Man vil kunne forenkle forhandlingsprosessen, og den tid som brukes på dette, og dette fremstår hensiktsmessig og praktisk. Samtidig kan man ikke se bort fra at namsmannen fortsatt vil ha mye arbeid med å foreta beregninger og utarbeide mange alternative endringsforslag. Det anses videre at namsmannen fortsatt vil ha arbeid med de saker som skal til tingretten for ordinær endringsprosedyre, da tingrettene i svært mange tilfeller pålegger namsmannen å utarbeide endringsforslag, samt å foreta beregninger og veilede skyldner. Arbeidet med endringssakene anses derfor å fortsatt beslaglegge en betydelig ressurs hos namsmannen.*

Politidirektoratet finner med samme begrunnelse som over ikke å kunne støtte forslagene 5, 6, 7 og 8. Det at domstolen er inne og vurderer åpning av gjeldsforhandlinger i alle saker som ikke er åpenbare, er fordi man anser at rettssikkerheten til de involverte parter er best i varetatt på denne måten. De vurderinger man kan støte på i endringssaker kan være tilsvarende vanskelige og det er viktig at man ikke rokker ved dette uten å ha sett det helhetlige bilde. Ønsket om en mer effektiv prosess må ikke overskygge behovet for å opprettholde samspillet mellom namsmenn og tingretter i endringssaker som ikke fremstår som kurante med liten økonomisk betydning eller ikke er til skade for kreditorene. Politidistriktene innspill viser at de er positive, men det fremmes en del usikkerhetsmomenter som det er viktig å ta hensyn til. Videre må det også fremgå klart hvorvidt dette vil ha tilbakevirkende kraft eller om det vil være for nye gjeldsordningsavtaler. Politidirektoratet mener derfor det er for prematurt å skulle gjøre så omfattende endringer når det gjelder behandlingen av endringssaker.

Politidirektoratet støtter for øvrig forslag nr. 9 og 10, ref. punkt 17.

Ad punkt 17 Tilsidesettelse av gjeldsordning ("etterperioden")

Departementet foreslår at etterperioden skal opphøre. Det synes å være stor enighet blant politidistriktene om at forslaget er bra og ønsket, da det gjennomgående bemerkes at den har liten praktisk betydning i dag.

Politidirektoratet støtter med dette departementets forslag.

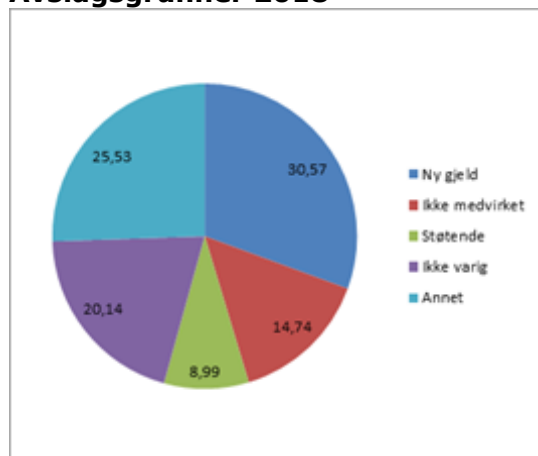
Ad punkt 18 Økonomiske og administrative konsekvenser

Det er vanskelig å anslå de økonomiske og administrative konsekvensene av de ulike forslagene til endringer i gjeldsordningsloven. Det er nærliggende å tro at enkelte av endringene vil føre til et betydelig merarbeid for namsmannen, mens enkelte av endringene kan medføre et noe mindre arbeid enn dagens regelverk tilsier. Vi vil nedenfor gå igjennom de ulike forslagene og gjøre noen stipuleringer av hva endringene vil kunne få av både økonomiske og administrative konsekvenser.

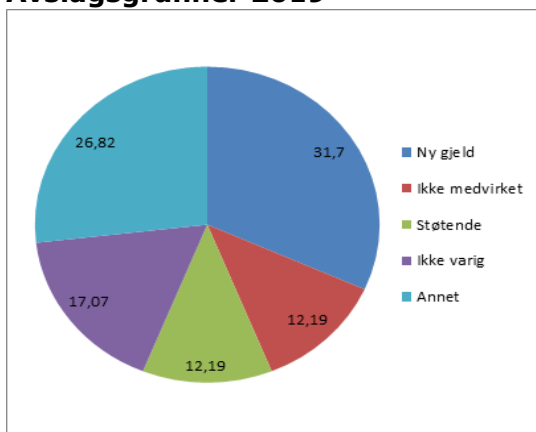
Vilkår nylig stiftet gjeld bortfaller

POD foreslår å bevare vilkåret, men heller spesifisere flere tilfeller som omfattes. Dersom BFDs forslag står seg, vil flere kunne søke om gjeldsordning tross nyere stiftet gjeld. Dette vil igjen lede til flere åpninger av gjeldsforhandlinger og dermed inngåelse av flere avtaler om gjeldsordning. Det er vanskelig å gjøre en beregning, men man kan gjøre en øvelse slik namsfogden i Oslo, Asker og Bærum har gjort for å se hvordan en endring i tilsiget vil påvirke det endelige resultatet. Antakelig vil "ny gjeld" bli en mindre brukt avslagsgrunn fremover grunnet gjeldsregisteret, hvis formål er å forhindre at det tas opp mye gjeld. Dersom den foreslåtte lovendringen (inkl. opphevelse av egetforsøk) medfører at det blir åpnet langt flere gjeldsforhandlinger fremover, vil dette legge press på namsmannens ressurser. Se oversikt under når det gjelder forskjellen på å åpne gjeldsforhandlinger i 50 vs 80 prosent av sakene.

Avslagsgrunner 2018

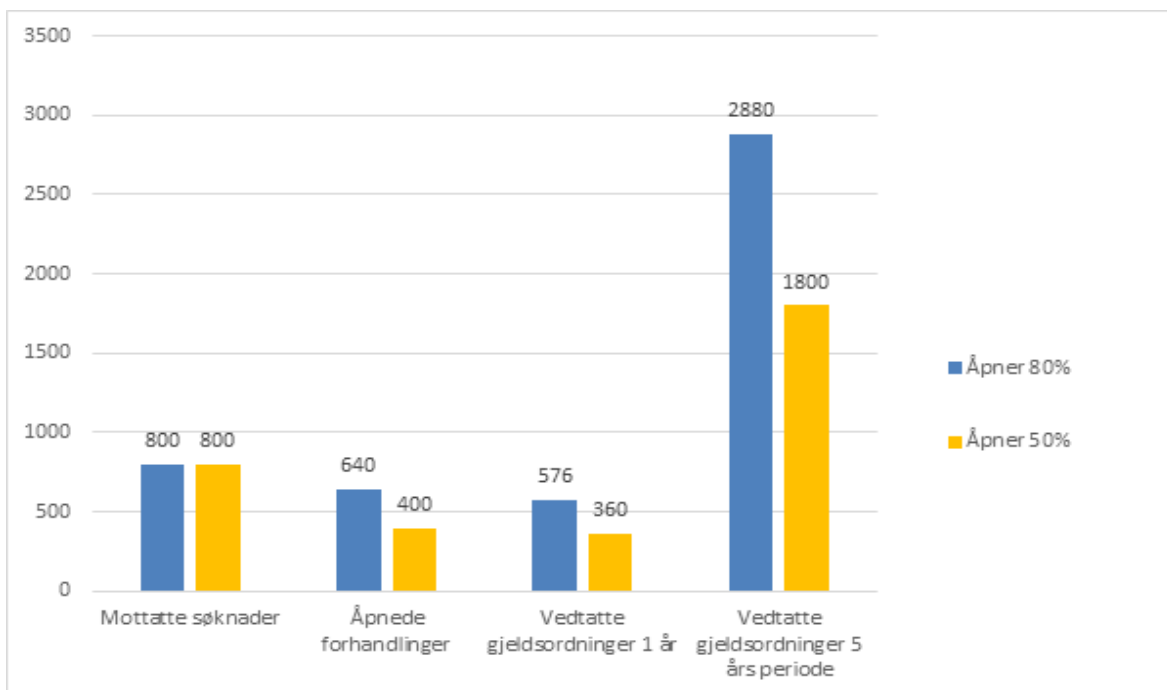
Avslagsgrunner 2019

Distrikt blå og gul mottar begge 800 søknader i året. Distrikt blå åpner gjeldsforhandlinger i 80% av sakene, distrikt gul åpner gjeldsforhandlinger i 50% av sakene. Over tid vil dette medføre at distrikt blå har 1000 flere skyldnere under gjeldsordning til enhver tid enn distrikt gul. Det er forutsatt at 90% av de som får åpnet gjeldsforhandlinger, får vedtatt gjeldsordning i begge distrikter. Dette er realistiske tall fra Løsøreregisteret.

Som det fremgår vil distrikt blå måtte føre gjeldsforhandlinger i 240 saker mer i året enn distrikt gul og det inngås 216 flere gjeldsordninger hvert år i distrikt blå.

Dersom "åpningsfrekvensen" går opp fra 50 til 80 prosent, går antall gjeldsordninger opp 60%. Det er en forholdsvis stor økning. Hvis det blir generelt blir "enklere" å få åpnet gjeldsforhandlinger, vil dette medføre økt bruk av tid på gjeldsforhandlinger, endringssaker og oppfølging av skyldnere under gjeldsordning.

Når det gjelder antall mottatte søknader om gjeldsordning som er mottatt i Norge de senere år, er det nærliggende å gjøre et anslag om hvor mye vi kan se for oss dersom vi anslår en slik økning av antall færre avslag.

År	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Antall mottatte søknader	4736	4402	4388	4421	4548	4635	5248	5314

Hvis man utfører samme regnestykket på antall mottatte søknader i Norge i 2020, 5314 søknader, så vil det innebære en økning fra fjorårets 2391 åpnede forhandlinger (åpner 50%) til 3826 (åpner 80% av mottatte søknader). Da forutsetter vi at det blir avtale om gjeldsordning i ca. 90% av de åpnede forhandlingene. Det utgjør som nevnt over en økning på 60% av gjeldsordningsavtaler som skal følges opp over 5 år. Under forutsetning av at ett årsverk behandler ca 50 søknader i året, kan vi anslå at vi vil trenge en økning fra ca. 48 årsverk (2391:50) som håndterer ca. 2391 åpnede forhandlinger til 77 årsverk (3826:50) til å håndtere 3826 åpnede forhandlinger. Det vil utgjøre 29 ekstra årsverk, som er et forsiktig anslag.

Vi legger til grunn at ett årsverk for rådgiverstilling i 2023 koster kr 1 112 171.

Forutsatt at ett årsverk koster kr 1 112 171, vil et forslag som kan medføre en 30 % økning i åpnede gjeldsforhandlinger kunne koste kr 32 252 959.

Egenforsøk bortfaller (består for enklere saker) POD har kommet til at vi ikke støtter forslaget om at egenforsøk bortfaller. POD er ikke enig i BFDs argument om at egenforsøket synes å forsinke gjeldssakene i vesentlig grad, samt at det belaster den økonomiske rådgivningstjenesten uforholdsmessig mye sett i forhold til resultatene som oppnås. I høringsnotatet gjøres det rede for at SIFO estimerer den totale mengden av økonomiske rådgivningssaker i NAV i 2019 til å ligge på rundt 32 700 saker. Varige løsninger, inkludert utenrettslige gjeldsordninger, oppnås i 21% av sakene. I tillegg ender 14% med oversendelse til namsmannen. POD mener at dette viser at egenforsøk med bistand fra NAV fører frem. De sakene namsmannen mottar fra NAV er som oftest veldig oversiktlige med budsjetter og en kreditorliste med navn på kreditor, prosessfullmektig, saksnummer og saldo. En fjerning av dette kravet i sin helhet vil resultere i en økt saksmengde hos namsmannen som følge av at NAV sin rolle i forkant av søknad om gjeldsordning nok vil føre til at namsmannen mottar flere saker hvor saksbehandler må bruke mer tid på å rydde saken. Det kan også være at namsmannen må bruke noe mer tid på å innhente nødvendig dokumentasjon fra skyldner og systematisere oversikten over gjelden. Dette vil medføre behov for tilførsel av ressurser.

Dersom man legger til grunn at egenforsøket oppheves, slik at NAV ikke lenger vil forberede de 1900 sakene i året som det er antydnet at SIFO har beregnet, betyr det at av ca. 5300 saker som ble innregistrert i 2020 vil det være en betydelig andel saker (i overkant av 3000 saker) som namsmannen vil måtte bistå skyldner med å innhente tilstrekkelig dokumentasjon. Det er ikke systemer i dag til å forenkle innhentingsprosessen for namsmannen. Dersom man skal klare å forenkle arbeidet for namsmannen med eksempelvis tilgang til likningsopplysninger, mulig tilgang til Gjeldsregisteret m.fl., vil det medføre kostnader knyttet til tekniske tilpasninger for søk og i tillegg kommer økte utgifter på 0440:23 sideutgifter sivil rettspleie. Normalt er det en pris pr. søk, så på landsbasis vil dette kunne bli en betydelig utgift. Det er utvilsomt at et slikt endringsforslag vil være tidkrevende for namsmannen, ref. notatets pkt

5.5.1. *"Uansett er det grunn til å tro at opphevelse av reglene om egenforsøk ved Nav-kontoret, vil føre til at betydelige ressurser vil bli frigjort til andre oppgaver, eksempelvis sosialfaglig oppfølging til gjeldsordningsskyldnere og bistand til de som har fått avslag på sin gjeldsordningssøknad."*

Det er vanskelig å anslå hvilken økning dette forslaget vil utgjøre på landsbasis. Under forutsetning av at BFD får gehør for at namsmannen skal motta søknader uten at NAV har vært inne og bistått skyldner, kan vi anslå en økning i mottatte søknader. Namsmannen vil måtte bruke mer tid på å få orden på dokumentasjonen knyttet til søknad fra skyldner, slik at mer tid vil gå med til dette i den innledende fase hvor namsmannen måles på saksbehandlingstid. Hvis man tenker seg en økning i søknader på 20%, så ville dette for 2020 utgjort en økning i 1063 søknader, til sammen 6376 søknader (5314+1063).

1063 søknader vil med samme beregning som over, utgjøre 21 årsverk (1063/50).
Det vil totalt beløpe seg til kr 23 355 591 (21 x 1 112 171 kr)

Dersom man velger å moderere seg og tenker seg en økning i søknader på inntil 10% basert på endringer i vilkår, vil man med samme beregning ha behov for en økning i antall årsverk på 11. Det vil totalt beløpe seg til kr 12 233 881 (11 x 1 112 171 kr).

Styrket veiledning/oppfølging av NAV eller namsmannen

POD er positiv til at namsmannens veiledningsplikt spesifiseres ytterligere i loven og at denne veiledningen er knyttet til en grunnleggende forståelse av hva gjeldsordning er, hvordan ordningen skal gjennomføres og hvordan skyldner skal håndtere hendelser som påvirker oppfyllelse av ordningen. Oppfølging utover dette mener POD skal håndteres av NAV.

Dersom BFD får medhold i at namsmannen skal stå for en større del av veiledningen enn namsmannen gjør i dag, vil dette kunne ha påvirkning på namsmannens saksbehandlingstid og således virke mot forslagets formål. Dersom det vil innebære kompetansehevsingsbehov, vil det måtte settes av midler til IKT-oppdateringer samt midler til opplæringsmateriale til medarbeiderne.

Erfaringer fra digitaliseringsprosjektet DINA viser viktigheten av å være tidlig på banen og følge enhver endring nøye slik at det implementeres i etaten på en god og tillitvekkende måte. Det må settes av tilstrekkelig med midler til slike tiltak.

Preklusivitet for krav som ikke er innmeldt i tide

I dag viser det seg at en del av endringssakene skyldes uteglemte krav som meldes inn etter at gjeldsordningsavtalen er inngått. Flere namsmenn har allerede i dag innbakt en klausul i den inngåtte avtalen, at namsmannen står fritt til å innlemme nye kreditorer uten å forespørre de øvrige kreditorene i avtalen. Det vil derfor være begrenset hvor mye man vil merke dette på tilfanget av endringssaker, fremdeles vil det komme mye saker.

Det er imidlertid ikke uten utfordringer å håndtere slike krav og preklusivitet i den grad de kommer for sent. Det vil være unntak fra hovedregelen og ettersom dette vil gjelde profesjonelle aktører og evt offentlige aktører, vil det fremdeles være mange private aktører som ikke vil falle inn under regelen. Noen vil sågar ikke akseptere dette og namsmannen vil måtte bruke tid på veiledning og forhandling, uten at dette lar seg beregne.

Det vil derfor være begrenset hvor mye dette vil redusere på tidsbruken som namsmannen bruker på dette i dag.

Gjeldsordning mer enn én gang

POD støtter departementets forslag om å legge vurdering av om søker skal få gjeldsordning for mer enn én gang til støtende-vurderingen. Det forutsetter at regelverket i større grad vil gi eksempler på hvilke årsaker som kvalifiserer/ikke kvalifiserer til dette. Viktig å ha med seg er at jo flere skjønnsmessige vurderinger som skal tas underveis i prosessen, jo vanskeligere vil det bli å møte krav til digitalisering i neste omgang. Det kommer slike søknader i dag også, men nåløyet for å få det er svært trangt og det er tingretten som gjør denne vurderingen. Det vil kunne være vanskelige vurderinger, som vil innebære økt kompetansebehov hos mange namsmenn.

Sannsynligheten for at det vil medføre en økning i saksmengde er svært stor. Et tenkt scenario kan være en økning i saksmengde på 10%, dvs. for 2020 vil det være en økning i 531 saker (10% av 5317 saker). Det utgjør i overkant av 10 årsverk (531/50). Dette vil til sammen utgjøre et ressursbehov i form av kr 11 121 710.

Digital søknad, digitalisering ved hjelp av enklere saksbehandlingssystem, tilgang til ulike systemer

Det er ikke kommet noe konkret forslag i denne omgang, men POD stiller seg positiv til forbedrede løsninger gjennom å gjøre loven teknologinøytral. Det gjelder alt fra digital søknadsprosess til skyldners og namsmannens tilgang til ulike registre for å kunne løse saksbehandlingen på en bedre og mer effektiv måte. Det gjelder tilgang til oversikt over inkassokrav, tilgang til likningsopplysninger, tilgang til Gjeldsregisteret AS mm. Det vesentlige i denne forbindelse vil være at det sammen med forbedrede digitale løsninger følger et økt tilfang av saker. DINA har vist at brukerne i langt større grad tar kontakt med namsmannen i forbindelse med utleggssaker eller forliksklager når man lager kanaler som gjør det lettere å etablere kontakt med namsmannen. Det er lite som tyder på at det vil bli annerledes for søkere om gjeldsordning. For å effektivisere prosessen er det viktig å se på digitale løsninger for namsmannens saksbehandling, f.eks. informasjonsinnhenting som kravsanmeldelser. For å få til digitalisering av interne prosesser er det avgjørende med klare regler og mindre grad av skjønnsutøvelse,

Punkt 10 – ungdomssats, sparing, utgiftskomponenter, utgiftsfordeling ektefeller/samboere, ekstra utbetaling juni/des

POD støtter en 4. ungdomssats som vil gjøre at det totale livsoppholdet for en familie vil treffe bedre. Konsekvensen av dette kan være en liten reduksjon i endringssaker, som følge av at man har en bedre tilpasset fordeling i avtalen.

Når det kommer til sparing og ekstra utbetaling, vil dette kreve en tettere oppfølging fra namsmannens side og således kreve mer ressurser. Erfaringsmessig taler mye for at skyldnerne selv ikke evner å håndtere sparebeløp under en løpende gjeldsordning, slik at hvis dette forslaget skal ha en misjon vil namsmannen måtte styre dette gjennom en regnskapsfører. Det vil være en kostnad som det enkelte politidistrikt vil måtte bære.

Når det kommer til utgiftskomponenter og utgiftsfordeling, støtter ikke POD BFDs forslag. Dette vil være enklere å håndtere jo mer som er forutbestemt slik at man ikke må gjøre en

enkelt vurdering for hver enkelt utgiftstilfelle. Det er ønskelig å gjøre dette så konkret som mulig, da det vil være lettere å få til en digitalisering på sikt.

Solidargjeld og sameie i bolig

POD støtter forslag om endring som treffer bedre enn det gjør med dagens lovverk. Det spriker for mye i rettspraksis og det er vanskelig for namsmannen å føre en ensartet praksis på landsbasis. Dette vil antakelig også kreve et kompetanseløft, da det ofte kan være kompliserte boligsaker hvor vanskelige skjønnsmessige vurderinger skal gjøres.

Innskrenkning i dynamiske avtaler, tvangstrekk

POD støtter ikke BFDs forslag om å innskrenke bruken av dynamiske avtaler. Flere større distrikter bruker dette i stor grad i dag og det fungerer etter deres mening etter intensjonen og sparer dem også for en del endringssaker. En finner det derfor ikke hensiktsmessig å fremme forslaget, men går for å gi de enkelte namsmenn anledning til å benytte den avtaleformen som er best for skyldner.

Dersom resultatet skulle bli en innskrenkning, vil det kunne medføre et mye større omfang av endringssaker, særlig for de namsmennene som praktiserer etter dagens unntaksregel av ressursmessige årsaker. En vil derfor måtte kompensere med økt ressurstilsig dersom dette skulle bli utfallet.

POD støtter ikke tvangstrekk, da det verken synes å være hjemmel for dette ei heller er det hensiktsmessig under en gjeldsordning. Derimot kan frivillig trekk være noe som kan være en mulighet under utvikling gjennom Fremtidens innkreving. Dette prosjektet vil ta for seg gjeldsordning i siste fase og det anslås ferdigstilt tidligst 2029. Dersom slik praksis skulle bli gjennomført vil det fordre administrasjon av klientkonti, som igjen vil kreve ekstra ressurser.

Næringsgjeld

POD støtter forslag om å klargjøre i større grad hva som omfattes av "opphør" i gjeldsordningsloven. Dette for enklere å kunne føre en ensartet praksis hva angår søkere som har drevet med næring og opparbeidet seg gjeld, men hvor næringen er opphørt. I dag får de fleste søkere avslag med mindre de har en ubetydelig andel næringsgjeld. Dersom dette vilkåret skal praktiseres mindre strengt vil det medføre en økning i saker.

Det er ikke lagt opp til dette i denne omgang, men en mulighet for å avslutte gjeldsordning på kortere tid. Dette vil ikke i dag fordre noe mer/mindre ressurser.

Gjeldsordningsperiodens lengde

POD støtter BFDs forslag om 5 år eller kortere pga sosiale forhold. En ser ikke at dette vil ha noen økonomisk eller administrativ konsekvens, så det sies derfor ikke mer om dette her.

Oppgjør ved engangsbeløp

POD går ikke inn for BFDs forslag om å kunne foreta akkordoppgjør tidligere enn forventet gjeldsordningsperiode. Det vil kunne fordre vanskelige forhandlinger, som kan være tidkrevende og gå på bekostning av saksbehandlingstid som skulle vært benyttet til å behandle nye søknader. Dersom BFDs forslag blir en realitet, vil det måtte settes av ressurser til dette slik at man ikke vil bygge restanser snarere enn å behandle nye søknader. Det er vanskelig å beregne tenkt behov her, så det får bli med i en totalvurdering.

Enklere prosess for endringssaker

POD støtter kun BFDs forslag nr. 1 til en enklere prosess for endringssaker, samt 9 og 10. Årsaken til dette er det redegjort for i punkt 16. Dersom man følger BFDs forslag og kommer til at de aller fleste endringssaker skal starte hos namsmannen, vil det for det første kreve en hel del utviklings- og kompetansehevende tiltak. Dette da det vil medføre en stor endring fra dagens praksis. Likeledes vil man komme til å krysse en grense i forhold til tingrettens kompetanse, når det gjelder tvungne gjeldsordninger og de vanskelige juridiske vurderinger man fort kan ende opp med i namsmannens behandling av endringssaker. Erfaringsmessig kan det være vanskelig å se hvor omfattende en endringssak kan være før man er i gang med å behandle den. Namsmannen vil med forslaget måtte foreta en del vanskelige juridiske vurderinger som i dag håndteres i tingretten og det synes dermed klart at man må ta høyde for et felles stort kompetanseløft som følge av disse endringene. Det vil etter all sannsynlighet være kompetansehevende tiltak som vil koste.

Etterperioden

POD støtter forslaget om å avvikle dette og ser ikke at det vil ha noen nevneverdige økonomiske eller administrative konsekvenser.

Oppsummering av de økonomiske og administrative konsekvenser

POD har gjennomgått alle endringene som er foreslått og har der hvor det har vært mulig gjort en beregning av en sannsynlig saksøkning som følge av de foreslåtte endringene. Så langt er det gjort beregninger som tilsier en kostnadsøkning i form av årsverk på i hvert fall kr 43 475 669.

I tillegg til dette vil man måtte påregne at Skatteetaten vil måtte utvikle SIAN (namsmannens fagsystem) videre til å ta høyde for alle endringene samt innføring av disse. Dersom dette skal skje før utviklingsarbeidet knyttet til gjeldsordning i Fremtidens innkreving, vil det måtte beregnes en kost for å utvikle systemet SIAN.

Videre vil det måtte påregnes opplæring i form av systemtekniske endringer i SIAN, i tillegg til faglig kompetanseheving. Det må påregnes minst en fagressurs per distrikt til innføringsarbeidet. Videre må det avgis fagressurser fra etaten til utviklingen av nye IKT-løsninger som følge av lovendringen. Vi legger til grunn at fire fagressurser må avgis i 60%. Videre er det behov for finansiering av sentralt ledet endringsprosjekt bestående av tre ressurser.

Kostnader knyttet til IKT-endringer kan først estimeres når vi er kjent med hvilke lovendringer som besluttes.

Fra Politidirektoratets side er det grunnleggende at ikke namsmannen tillegges en rolle som rådgiver for en part med økonomiske problemer, og heller ikke tillegges oppfølgingsoppgaver som opprettelse av bufferkonto og administrasjon av denne. Igjen vises det til NAV som en naturlig adressat for oppfølging av den enkelte i forbindelse med gjeldsordning. Kommunen skal ha tilbud om økonomisk rådgivning eller gjeldsrådgivning til sine innbyggere. Rådgivningstjeneste er ofte lagt til det lokale Nav-kontoret, og tjenesten blir gitt i tråd med lov om sosiale tjenester. Namsmannens rolle som en objektiv aktør blir utfordret ved utvidet veiledningsplikt i retning økonomisk rådgivning samt oppfølging og administrasjon av bufferkonto. Ved tilførsel av nye oppgaver til namsmannen blir det vanskeligere å lede, planlegge og organisere arbeidet slik at man opprettholder lovens frister.

Politiet støtter intensjonen om å legge til rette for en mer effektiv saksbehandling, slik at personer med alvorlige gjeldsproblemer på enklere og raskere måte kan komme frem til en gjeldsordning. Vi er samtidig sterkt uenig i BFDs vurdering av administrative og økonomiske konsekvenser for politiet ved gjennomføring av de ulike tiltakene. Som vist over vil flere av de foreslåtte endringene innebære merarbeid for namsmannen og med det ekstra kostnader.

Konsekvenser kort oppsummert i tabell under de gitte forutsetninger:

Ved 30% økning i antall åpne forhandlinger	Kr 32 252 959
Ved 20% økning i saksmengde	Kr 23 355 591
Ved 10 % økning i saksmengde	Kr 12 233 881
IKT-oppdatering og -utvikling	
Kompetansehevingstiltak	

Politiets samlede kapasitet til å håndtere ytterligere endringer innenfor den sivile rettspleien er meget begrenset. Tilførsel av ressurser for å løse eventuelle nye oppgaver vil ikke løse utfordringer knyttet til IKT-tilpasninger, EBA, innføringstiltak, mm i kombinasjon med krav til produksjon og porteføljekontroll. Vi vil også påpeke at det foregår utredninger som vil få stor betydning for organiseringen av den sivile rettspleien. Skatteetatens prosjekt Fremtidens innkreving innebærer nye digitale løsninger. Områdegjennomgangen anfører at sivil rettspleie i politiet kompliserer styringen av etaten og er en tilleggsoppgave for politiet, og anbefaler at de fleste av oppgavene innen sivil rettspleie bør flyttes ut av politiet. Det vil være svært uheldig å tilføre politiet nye oppgaver og ansvarsområdet i en tid hvor det er behov for å redusere omfanget av oppgaveporteføljen.

Det er Politidirektoratets anbefaling at eventuelle endringer i gjeldsordningsloven må sees i sammenheng med utviklingsarbeid som skjer i regi av Skatteetaten samt områdegjennomgangen som vil være en sentral del av kunnskapsgrunnlaget for Justis- og beredskapsdepartementets videre arbeid med en langsiktig plan for politi og påtalemyndighet.

Med hilsen

Roger Bjerke
Avdelingsdirektør

Camilla Lein Damsleth
Saksbehandler

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Vedlegg:

Høringsinnspill - Endringer i gjeldsordningsloven og livsoppholdsforskriften - Oslo politidistrikt
Høringsinnspill - Endringer i gjeldsordningsloven og livsoppholdsforskriften - Nordland politidistrikt

Vedlegg:

Høringsinnspill - Endringer i gjeldsordningsloven og livsoppholdsforskriften - Finnmark politidistrikt

Høringsinnspill - endringer i gjeldsordningsloven og livsoppholdsforskriften - Vest politidistrikt

Høringsinnspill - Endringer i gjeldsordningsloven og livsoppholdsforskriften - Øst politidistrikt

Høringsinnspill - Endringer i gjeldsordningsloven og livsoppholdsforskriften - Nordland politidistrikt

Høringsinnspill - Endringer i gjeldsordningsloven og livsoppholdsforskriften - Troms politidistrikt

Høringsinnspill - Endringer i gjeldsordningsloven og livsoppholdsforskriften - Innlandet politidistrikt

Høringsinnspill - Endringer i gjeldsordningsloven og livsoppholdsforskriften - Agder politidistrikt

Høringsinnspill - Endringer i gjeldsordningsloven og livsoppholdsforskriften - Sør-Øst politidistrikt

Høringsinnspill - Endringer i gjeldsordningsloven og livsoppholdsforskriften - Møre og Romsdal politidistrikt

Høringsinnspill - endringer i gjeldsordningsloven og livsoppholdsforskriften - Trøndelag politidistrikt